

**«АПОЛОГІЯ» МИХАЙЛА МАЛИНОВСЬКОГО:
ДО ІСТОРІЇ КРИЗИ
У ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ 1882 року
І ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОГЛЯДІВ «СВЯТОЮРЦІВ»**

1882 р. став початком важливих перемін для галицьких українців у політичному і церковному житті. То був рік великого судового процесу проти галицьких москвофілів, що разом з іншими заходами тодішніх державних і церковних властей сильно вдарив по проросійській течії у галицькому суспільстві і прискорив перехоплення проводу національного руху динамічною народовською, тобто свідомо українською партією. В історії греко-католицької церкви в Галичині рік цей був просто переломний. Австрійські й ватиканські власті примусили митрополита Йосипа Сембратовича і його найближчих дорадників зректися своїх посад і відтоді призначали на вищі церковні посади тільки таких кандидатів, у чийй повній відданості Риму й Відня вони були міцно переконані. У тому році під керівництвом отців езуїтів також почалася велика реформа василіанського чину, що свого часу викликала гучні протести з боку світської інтелігенції і самого духовенства. У тому ж році Відень і Рим вирішили призначити єпископа для Станіславської єпархії (цей намір завершено в 1885 р.). У 1882 р. також сягає своїм корінням Львівський провінційний синод 1891 р., на якому проведено кілька літургічних та інших реформ і обговорено справу celibату.

Незважаючи на важливість цього комплексу тісно між собою пов'язаних справ, які становлять кризу 1882 р., він зовсім не досліджений, і, зрештою, поза вузьким колом фахівців навіть мало хто знає, що 1882-й рік має якесь особливе значення в історії Галицької України. Недослідження цієї теми можна, мабуть, пояснити переважно труднощами джерельного характеру. Це історія до певної міри закулісна¹. Дискусії, міркування і рішення ватиканських, віденських і львівських властей провадилися таємно, і джерела, необхідні для розуміння цих подій, розпорошені по відповідних архівах. Найважливіша документація зберігається у Римі й Відні, куди донедавна дослідникам з України дуже важко було потрапити, але важливі матеріали також є у Центральному державному історичному архіві України у Львові, де, з другого боку, донедавна дослідникам із Заходу теж було нелегко працювати. Таких, правда, труднощів не було в «довересневий» період, але натомість усі ці архівні джерела були закриті дослідникам з-перед першої світової війни, а ватиканські документи з цієї проблематики були закриті ще перед другою світовою війною. Крім перешкод

¹ «Уступленьє ВПреосв. Митрополита Іосифа есть безперечно великим фактом в нашій історіи, и яко такій нынѣ еще, якъ слѣд, оцѣнитися не дасть. Если той или сей историк основнійше его колись пояснит, се буде его добра заслуга; если в чѣмне вгадае, не буде дивниця». Оден именем многих. «Дописи» // Галицкій Сіон 3.— № 24 (15 [27] грудня 1882).— С. 760.

джерельного плану, були ще й інші причини ігнорування цієї теми. Звісно, об'єктивне історичне дослідження греко-католицької церкви було недопустиме на Україні за комуністичного панування. А в діаспорі найретельніші дослідники української церковної історії були василіанами, для яких висвітлення повної картини кризи 1882 р. потребувало б, може, подолання певних психологічних бар'єрів. І для ширших кіл свідомії української інтелігенції перед цією тематикою стояла, а може, й ще стоїть той самий психологічний бар'єр, який досі унеможлилював проведення поважних досліджень з історії старорусинської і москвофільської течій.

Пропонований далі документ із Ватиканського архіву — це виправдання перед римською курією одного з головних персонажів і жертв кризи 1882 р., найближчого радника митрополита Йосифа Сембраговича, чільного представника старорусинського, або святоюрського табору, видатного історика галицької церкви о. крилошанина Михайла Малиновського.

* * *

Сьогодні складна й до певної міри загадкова постать Михайла Малиновського маловідома. Далі подана «Апологія» містить деякі автобіографічні дані, але варто ще додати. Михайло Малиновський народився 20 листопада 1812 р. в с. Новосілці (між Дунаєвом і Нараєвом), де його дід Іван був душпастирем. Батько (також Іван) належав до дрібної шляхти (де Побог-Малиновський) і посідав скромний маєток у Новосілці. Матір була дочкою пароха в с. Рекишині Василя Борецького — з того самого роду, що й київський митрополит Йов Борецький. Початкову освіту Михайло здобув удома, де батько його вчив читати на почайвському букварі. Потім, від 1821 р., ходив до народної школи в Березанах, де також закінчив гімназію у 1831 р. Як випускник гімназії М. Малиновський дістає посаду «фур'єра», тобто нижчого чиновника при австрійській військовій рахунковій канцелярії у Станіславові. Однак він служив усього 19 днів, бо його родич, парох у Тустані о. Чвартацький, переконав його, що як нащадок священицьких родів він повинен учитися на священника. Отже, він з допомогою свого родича переселився 1831 р. до Львова, де як стипендіат Релігійного фонду закінчив два роки філософії і як семінарист перший рік богослов'я. З огляду на блискучі здібності його послано до духовної семінарії у Відні, де він за останні три роки закінчив богослов'я. Тут М. Малиновський мав нагоду ознайомитися з ученими славістами², які заохочували його до студій над історією, мовою, давньою літературою і церковним правом власного народу. Уже в той час, як згадується в «Апології», М. Малиновський опублікував свою першу історичну працю. У 1837 р. його, неодруженого³, висвятив митрополит Михайло Левицький⁴.

Відразу після рукоположення М. Малиновського призначено префектом студій у Львівській духовній семінарії і душпастирем в'язниці цісарсько-королівського карного суду. У 1842 р. він пройшов конкурс на отримання капеланії у селі Погорілів-

² Про Відень як центр славістичної науки див.: Winter E. Wien als Mittelpunkt der Slawistik und der Einbruch des romantischen nationalen Denkens im Vormärz // Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin, Gesellschafts- und Sprachwissenschaftliche Reihe. — 1968. — Т. 17, N 2. — С. 209—212.

³ Тільки близько п'яти відсотків тодішнього галицького духовенства висвячувалося, як тоді казали, «у безженстві». Це становило еліту греко-католицьких священиків, з яких переважно вибирали єпископів і каноників (членів капітулу).

⁴ Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН України (далі — ЛНБ АН України), від. рукописів, ф. 1, спр. 493/33 (Матеріали до біографічного словника [І. О. Левицького]), арк. 6—6 зв. 12 зв.—13 зв.

ці на Буковині, але відмовився від неї. Невдовзі він став архикафедральним вікарієм і першим проповідником при церкві святого Юра у Львові⁵.

У той час Ватикан турбувала доля уніатської церкви в Білорусії й на Правобережжі, бо в 1839 р. єпископ Йосип Семашко перейшов на православну віру, та унію було скасовано в Російській імперії (за винятком Холмської єпархії, яка входила ще до складу Польського королівства). Ватикан шукав способи зміцнити позиції унії у сусідніх із Росією територіях. У 1840 р. референт Ватикану щодо справ уніатської церкви Августин Тайнер (Theiner) звернувся листовно до М. Малиновського за інформацією і копією документів «із Вашого, як відомо, дуже багатого львівського архіву» («aus ihren bekanntlich sehr reichem Archive von Lemberg»). А. Тайнер натрапив було на М. Малиновського через рекомендацію спільного знайомого, відомого віденського славіста Варфоломія (Єрнея) Копітара⁶. У своїх листах А. Тайнер наполягав на тому, щоб М. Малиновський написав обширний меморандум із пропозиціями, що апостольська столиця може зробити для збереження унії. У 1842 р. М. Малиновський написав бажаний меморандум, зміст якого подано далі в «Апології»⁷. Його уважно читали відповідні ватиканські сановники, і він став програмним документом, згідно з порадами якого згодом проведено низку важливих реформ.

М. Малиновський також брав участь у національному відродженні галицьких українців. У 1840-х рр. він був у добрих відносинах із братами Головацькими і помагав їм у розпродажі альманаху «Вънок Русинам на обжинки»⁸. Під час революції 1848—1849 рр. він був одним із секретарів Головної руської ради, кандидатом від цієї ж ради до парламенту і членом галицької губернської Ради (Weirath), запровадженої губернатором Францом Стадіоном⁹. Він дописував до першої української газети «Зоря галицька»¹⁰ і співпрацював при підготовці з'їзду українських учених, на якому його обрано секретарем новопосталої Галицько-руської матиці¹¹. Після революції продовжував брати участь у громадсько-політичному житті Галичини. Від 1961 до 1866 р. М. Малиновський був послом до Крайового сейму.

Його церковна кар'єра також посувалася вперед. У 1849 р. йому була доручена греко-католицька катехитуря при Львівській академічній гімназії. У 1857 р. він став адміністратором парохії св. Юра і референтом при митрополичій консисторії, а наступного року — грем'яльним крилошанином, парохом св. Юра і радником митрополичої консисторії¹². Коли митрополит Спиридон Литвинович у червні 1869 р. по-

⁵ Згідно з ЛНБ АН України, від рукописів, ф. 1, спр. 493/33, арк. 6 зв., це сталося 1842 р., а згідно з далі поданою «Апологією» — у 1844 р.

⁶ А. Тайнер згадав «безграничне довір'я» («unbegrenzte Zutrauen») В. Копітара до М. Малиновського. Лист від 5 липня. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі — ЦДІА України у Львові), ф. 201, оп. 4-6, спр. 742, арк. 1 зв.

⁷ Повний текст надруковано в: Die Kirchen- und Staats-Satzungen bezüglich des griechisch-katholischen Ritus der Ruthenen in Galizien, dargestellt vom Michael Ritter von Malinowski, gr. kath. Gremialdomherrn, Konsistorialrathe und Dompfarrer zu St. Georg.— Lemberg: Druckerei des Stauro-pigianischen Instituts, 1861.— S. 501—518. Зміст меморандуму подано тодішньою українською галицькою мовою у статті: Голос из архиепархіального низшого клира // Слово.— 1869.— № 83 (ЛНБ АН України, від рукописів, ф. I, спр. 493, арк. 20—21 зв.).

⁸ K o z i k J. Ukraiński ruch narodowy w Galicji w latach 1830—1848.— Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1973.— S. 114.

⁹ K o z i k J. Między reakcją a rewolucją. Studia z dziejów ukraińskiego ruchu narodowego w Galicji w latach 1848—1849 // Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego.— N 381, Kraków, 1975.— S. 33, 36, 84.— (Prace Historyczne; T. 52).

¹⁰ Л е в и ц к и й І.-Е. м. Галицько-русская бібліографія XIX столетія... (1801—1886).— (Львів: Изъ типографіи Ставропігійского Института, 1888—1895).— Т. 1.— № 406 I, 535 I.

¹¹ K o z i k I. Między reakcją a rewolucją...— S. 158, 164.

¹² ЛНБ АН України, від рукописів, ф. 1, спр. 493/33, арк. 6 зв.

мер, М. Малиновський став адміністратором Львівської архієпархії аж до призначення через рік нового митрополита Йосифа Сембратовича. У той же час, близько 1870 р., ходили чутки, що М. Малиновського мали висвячувати на єпископа холмського або перемишльського¹³.

Перша половина 1860-х рр. була надзвичайно плідним періодом у науковому доробку М. Малиновського. Продовжуючи¹⁴ свою роботу над церковною історією і історично аргументуючи потребу підтвердження з боку Ватикану капітул (крилосів) у Львові і Перемишлі, він написав латиною обширний трактат про греко-католицькі капітули¹⁵. Ще обширнішу історичну працю* видав по-німецьки: «Die Kirchen- und Staats-Satzungen bezüglich des griechisch-katholischen Ritus der Ruthenen in Galizien»**. Хоча в основі «Satzungen» лежить історія Греко-Католицької Церкви, книжка також описує національну й навіть соціальне гноблення українців поляками. Книжка постанала як реакція на політичну кон'юнктуру початку 1860-х рр., коли обговорювали майбутній конституційний устрій Австрії, і поляки натискали на українців з вимогами солідаризуватися з польськими маніфестаціями й згодом повстанням проти Росії. (Саме опублікування книжки стало можливим також завдяки політичній кон'юктурі, особливо введених з 1860 р. відносній свободі преси). У «Satzungen» М. Малиновський обороняє галицьких українців проти закиду, що їх тягнуть «московітизм» і «схизма», тобто православ'я. Це, пише М. Малиновський: тільки безсовісний наклеп поляків на українців, наскрізь лояльних Риму і Відню, тому що українці не готові співпрацювати з поляками у відновленні польської держави в давніх своїх границях¹⁶. У той самий період М. Малиновський видав рукопис покійного о. Михайла Гарасевича «Annales Ecclesiae Ruthenae»¹⁷. Але цінний твір, що його М. Малиновський видав під прізвищем М. Гарасевича, був набагато обширніший від оригіналу, бо Малиновський додав від себе, особливо продовжуючи історію греко-католицької церкви до початку 1860-х рр. і також доповнюючи текст багатьма досі

¹³ ЛНБ АН України, від. рукописів, ф. 1, спр 493/33, арк. 15 зв, 22—26.

¹⁴ Раніше він опублікував брошуру: *Обозрѣніе истории церкви русской изряднѣе галицкой*. — Львів: Типом Інститута Ставропігійанского, 1852.

¹⁵ «Synoptica expositio causae circa confirmationem Capitulorum ruthenorum Metropolitani Leopoliensis et Eppalis Premisliensis ex parte S. Sedis Romanae, exhibita anno 1862 ad s. Nuntiaturam Viennensem ad ejus requisitionem, et ab eodem ad Congregationem de propaganda fide transmissa». Рукопис складається з 303 аркушів (606 сторінок). Копія зберігається у ЦДІА України у Львові, ф. 201, оп. 46, спр. 882.

* Друкована книжка мала 890 с.

** На титульній сторінці стоїть 1861 як рік видання, але текст цитує праці, друковані в 1863 р. На с. 888, наприклад, зацитована газетна стаття з 2-го грудня 1863 р.

¹⁶ «Die gr. kath. Ruthenen in Galizien sind mit ihrer österreichischen Regierung ganz zufrieden, und erwarten von der feierlich vom Throne angesprochenen Gleichberechtigung mit allen übrigen österreichischen Nationen alles Gute, das sie in den Stand setzen wird, an ihrer materiellen, geistigen und religiösen Entwicklung im streng katholischen Sinne zu arbeiten...» (S. 6.) «Veranlassung zur Herausgabe dieser Schrift, nämlich die titulo Unionis catholicae an die Ruthenen gestellte Aufforderung, mitzuwirken zur Herstellung Polens in den alten Gränzen mit darin steckenden Drohung, dass sie sonst des Schisma und des Moskovitismus werden gezieht werden, um ihnen in Wien und Rom zu schaden, als wenn ihnen Polen ehemals alles Glück gebothen hätte, und künftig sei biethen würde». — S. 872.

¹⁷ H a r a s i e w i c z M. Annales Ecclesiae Ruthenae. — Leopoli: Typis instituti Rutheni Stavropigiani, 1862.

неопублікованими документами¹⁸. Ті публікації М. Малиновського донині залишаються необхідною лектурою для дослідників церковної історії Галичини.

Щодо характеристики політичних поглядів М. Малиновського, то існує думка (навіть у поважній науковій літературі), що він належав до москвофільського табору¹⁹. Але треба відрізнити москвофілів від так званих «старорусинів», або «святоюрців», які не належали ні до москвофільського табору, ні до свідомого українського чи народовецького табору²⁰. З москвофілами їх поєднували певний консерватизм, етимологічний правопис і літературна мова, яка містила в собі елементи церковнослов'янської, російської й української мов. Натомість старорусини не ототожнювали русинів Австро-Угорщини з російським народом. Крім того, їх від москвофілів відрізняла ще й щира лояльність Габсбурзькій династії і католицькій церкві²¹. Самі москвофіли вважали, що М. Малиновський був «вплощенієм старого «святоюрця», т. е. галицько-руського патріота и дѣятеля 1848 годовъ...» [sic].²²

Принципово відчуило М. Малиновського від москвофілів його ставлення до справи Холмської єпархії²³. Після придушення польського повстання 1863—1864 рр. російський уряд вирішив викоренити польські впливи в Холмській єпархії, останній з уніатських єпархій у всій імперії. Задля того було завербовано антипольських настронених і часто москвофільських галичан для праці в Холмищині, щоб замінити полонізованих місцевих священиків і вчителів. М. Малиновський підтримував цю акцію, але він намагався провести її у цілковито католицькому дусі²⁴. Однак врешті-решт у 1875 р. з ініціативи царського уряду, але за активної співпраці емігрантів із Галичини, унію у Холмищині було скасовано. Галицькі москвофіли хвалили перехід Холм-

¹⁸ Сполонізований українець Омелян Коссак, дуже неприхильний до М. Малиновського, так охарактеризував «Annales» і їх видавця: «Książkę tą, przez przypiski wydawcy, odpiski różnych dokumentów i szpargałów, a najwięcej przez wpiski załedwie nie całego archiwum konsystorskiego, w wielki ogrom urosła, przeczytawszy i z krótką historią x. Harasiewiczza w odpisie porównawszy, wydało mi się to niepojętném, a nawet i dziwném, że x. Malinowski, który dotąd swe literackie dziełka zawsze pod swem wydawał imieniem, tej historyi, która całkiem inaczej, jak przez x. Harasiewiczza była napisana, z wielką pracą i mozołą przerobił, nie pod swem własnym, ale pod cudzém wydał imieniem. Czy nie dla tego, ażeby pod pokrywką cudzej i znaczniejszej powagi zółć, którą w nim od dawna, a szczególnie od 1848. r. kipiła, śmiało i bezpiecznie mógł z siebie wyrzucić? „Prawdolub, Odpowiedz na historję“ o unii kościoła grec. kat. ruskiego“ przez Michała Malinowskiego, kanonika świętojurskiego we Lwowie, w 1862 r. wydana (Lwów: Z drukarni M. F. Poremby, 1863).

¹⁹ Kozik J. Moskalofilstwo w Galicji w latach 1844—1866 na tle odrodzenia narodowego Rusinów: (Praca magisterska).— Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1958.— S. 82. Незважаючи на окремі помилки, неопублікована магістерська теза Я. Козіка є найкращим дослідженням з історії раннього москвофільства. М. Андрусак вважав, що М. Малиновський ніколи не був москвофілом. «Для поляків кожний галицький українець, що прикладався до розвитку свого народу й збереження його національної окремішності супроти сусідів, був москвофілом»: М. Андрусак. Генеза й характер галицького русофільства в XIX—XX ст.— Прага: Українське вид-во «Пробоем», 1941.— С. 6.

²⁰ Kozik J. Moskalofilstwo...— S. 61—63.

²¹ Sereda O., Hımka J. P. «Old Ruthenians // Encyclopedia of Ukraine, 5 vols.— Toronto: University of Toronto Press, 1984—1993.— Блискучий аналіз різниці між святоюрцями й москвофілами написав Іван Франко: «Po zjeździe radykałów ruskich» // Kurjer Lwowski.— 1891.— 12 paźdz., dodatek do N 284.— S. 1.

²² Михайл Малиновський // Наука.— Відень, 1894. Див.: ЛНБ АН України, від. рукописів, ф. 1, спр. 493/33, арк. 16.

²³ Про холмську справу див.: G l i n k a L. Diocesi ucraino-cattolica di Cholm (Liquidazione ed incorporazione alla Chiesa russo-ortodossa), Analecta OSBM,— (Romae: PP. Basiliani, 1975).— Ser. II, Sec. I: Opera, 34.

²⁴ Характерно, що в 1866 р., коли вербування галичан для праці в Росії було в повному розпалі, М. Малиновський зі свого боку організував колективні заяви вірності римському папі від духовенства всіх деканатів Львівської єпархії, див.: Хроніка НТШ.— Львів, 1912.— Вип. IV.— № 52.— С. 8.

щини на православ'я, а М. Малиновський його осудив. Дійшло до досить гострого конфлікту між ними, і московфільський орган «Слово» охарактеризував М. Малиновського наклепником і католицьким фанатиком. «...И онъ могъ бы быти,— писало «Слово»,— вторымъ Иосафатомъ, если бы ему, хранъ Боже, приобѣщали отъ якую-нибудь мигру»²⁵. Від московфілів М. Малиновський відрізнявся ще й тим, що не ідентифікував «русинів» із росіянами. І в його наукових працях 1860-х рр.²⁶ і в далі наведеній «Апології» він послідовно відрізняв русинів (*Ruthenen, nationalitas sua ruthena*) від росіян (*Grossrussen, russica nationalitas*).

Але з того зовсім не випливає, що М. Малиновський мав симпатії до специфічно українського, тобто народовського руху. Він стояв на твердих старорусинських позиціях і боровся проти українофільства серед духовенства навіть у пізніх 1870-х рр.²⁷, коли така постава невідмінно йшла на користь московфілам²⁸. І хоча в «Апології» М. Малиновський недвозначно ідентифікував галицьких русинів з 15-мільйонним «руським», або «малоросійським» народом, раніше, у 1870 р., він пропонував, щоб галицькі русини визнали себе окремим тримільйонним народом²⁹. Така неясність і неконсеквентність була характерна для старорусинства, що спроможне було виробити негативну дефініцію русинства (заперечення полонізму), а не позитивну.

Перейдемо тепер до кризи 1882 р. і пов'язаної з нею «Апологією». М. Малиновський був найближчим дорадником і співробітником митрополита Йосифа Сембратовича. З 1873 р. М. Малиновський мав титул «крилошанин-прелат, архидиякон львівського капітулу» і служив митрополитові генеральним вікарієм і офіціалом. Схоже, що навіть писав пастирські листи митрополита, у тому числі й широко відомий свого часу лист від 1874 р. «О великім достоїнстві чоловіка», що заохочував духовенство до заснування «братств тверезості»³⁰. Отже, не дивно, що коли Відень і Рим примусили Й. Сембратовича зректися митрополитичого престолу в 1882 р., то вони також примусили і М. Малиновського зробити те саме. Але як дійшло до цих зречень?

Уже на початку 1860-х рр. і Ватикан і Відень непокоїло виникнення московфільського руху серед галицьких українців. Від середини 1870-х рр. їхні побоювання посилюлися. З одного боку, цей рух у галицькому суспільстві вже набрав сили, а з другого — його загроза для австрійської держави і Католицької Церкви значно зросла. Австро-російські відносини стали вкрай напружені через конфлікт на Балканському

²⁵ Отъ Востока // Слово 15—1875, № 41. 17(29) апр. Автор статті був священником.

²⁶ Напр.: Synoptica expositio.— Р. 6.

²⁷ «...Як звісно, тверді попи хоч на селі за нами, але як прийдуть до Львова і побачать око в око крилошан, то мусять підпасти їх тероризмові». Лист Володимира до Олександра Барвінського, кінець 1879 р.; Барвінський О. Спомини з мого життя.— Львів, 1912.— Ч. 2.— С. 99.

²⁸ «Та дажно́ść puryfikatorska [ідеться про роботу народовців над створенням української літературної мови на підставі розмовної мови], то nieuszanowanie języka cerkiewnego i świętych zabytków tysiącletniej przeszłości, odstręcza znaczną część duchowieństwa ruskiego od narodowców małopolskich i rzucają w objęcia moskalofilów». Горницькі Е. Stronnictwa ruskie w Galicji a ruskie duchowieństwo // Przegląd Powszechny.— 1890.— grud.— Т. 28, N 84, г. 7, zes. 12.— С. 386. Е. Горницький був греко-католицьким священником. Дуже цікаві думки про духовенство, московфільство і народовство також подав на с. 375—376 цієї ж статті.

²⁹ Левіцький й К. Історія політичної думки галицьких українців. 1848—1914: У 2 т.— Львів: Накладом власним. З друкарні оо. василіян у Жовкві, 1926—1927.— С. 115—116. У той час, кінець 1860-х і початок 1870-х рр., частина духовенства вважала і московфільство й українофільство крайностями. «Gdy zaś oba stronnictwa zaczęły widocznie hołdować zasadom, niezgodnym z duchem katolicyzmu, kiedy partya moskalofilska zaczęła prowadzić propagandę prawostawia, partya zaś Młodych [народовців] wywiesiła sztandary pseudo-liberalizmu, a nawet nihilizmu i ateizmu, wtedy kler ruski musiał stanąć na uboczu». Горницькі Е. Stronnictwa... // Przegląd Powszechny.— 1890.— listop.— Т. 28, N 83, г. 7, zes. 11.— С. 171.

³⁰ ЛНБ АН України, від. рукописів ф. 1, спр. 493/33, арк. 14 зв.— 15.

півострові, і Ватикан утратив останню уніатську епархію у Росії, і то при доброзичливості та співпраці галицьких москвофілів. А коли наприкінці грудня 1881 р. громада Гнилички у Збаразькому повіті заявила про свій намір перейти на православну віру, її урядове слідство показало, що селян до того кроку заохочував провідний москвофільський діяч і греко-католицький священник Іван Наумович, церковні і державні власті вирішили протидіяти москвофільському рухові рішучими й енергійними заходами.

Але крім Ватикану й Відня була ще одна зацікавлена й впливова сторона, що відіграла важливу і, мабуть, ключову роль у подіях 1882 р.: поляки, або радше польська шляхта*. Польська преса зчинила крик про страшну небезпеку, яка загрожує Австрії і католицькій церкві з боку русинів³¹. Польські єзуїти, особливо їхній провінціал Генрик Яцковський, засипали віденського нунція листами з порадками, як треба чинити з русинами — греко-католиками. І граф Альфред Поточький, намісник Галичини, невтомно клопотався у Відні — у вищих сферах австрійського уряду і в папського нунція — про те, щоб остаточно довести до звільнення із своїх посад митрополита Йосифа Сембратовича і крилошан Івана Жуковського і Михайла Малиновського.

Уже принаймні від лютого 1882 р.³² Ватикан носився з ідеєю усунути Йосифа Сембратовича з митрополитичого престолу як неспроможного подолати москвофільську православну пропаганду серед свого духовенства і вірних. Ватикан зрозумів, що сам Й. Сембратович був лояльним католиком і побожним християнином. Але, як писав у листі до віденського нунція від 19 травня префект святої Конгрегації для поширення віри Джіованні Сімеоні, Сембратович мав «упередження щодо латиників» («pregiudizi contro i latini») і «надмірну любов до русинства» («soverchio amore al rutenismo»). Крім того, його характер був ослаблений, і він став «інструментом» у руках невідповідних осіб³³. Недовіря до Й. Сембратовича та його оточення особливо зросло наприкінці травня і на початку червня після оголошення папської булли про реформу василіанського чину єзуїтами. Митрополит і консисторія не тільки виявилися неспроможними стримати протести з боку греко-католицьких вірних і духовенства, а й самі поставилися неприхильно до реформи. Цю неприхильність було видно, принаймні ватиканським і урядовим колам, у відповіді митрополита 6-го червня на протест самих василіан проти проведеної єзуїтами реформи³⁴.

* У той час польський патріотизм ще не дійшов до польського селянства в Галичині, яке, крім того, було фактично ізольоване від політичного життя. Серед польського міщанства того часу навіть почався рух, очолюваний радикальним демократом Яном Гневошом, в обороні прав Греко-Католицької Церкви.

³¹ Наприклад: «Od roku niemal przybrały agitacje moskalofilskie w kraju naszym rozmiary tak wielkie, że zwróciły one na siebie uwagę całego społeczeństwa polskiego i żądają energicznego przeciwdziałania... Wypadek ten [у Гниличках] ma cechę tak wybitnie polityczną, że nie wahamy się zwrócić nań uwagę sfer rządowych, które powołane są w pierwszym rzędzie do strzeżenia interesów ogólnopństwowych, wystąpieniem włóscian z Hniliczek w pewnej mierze zagrożonych». — Lwów 7. stycznia» (Dziennik Polski. — 1882. — 8 styczeń). Те, що сталося у Гниличках, писав орган краківських консерватистів, є «groźnym symptomatem rozkładu w cerkwi unickiej w Galicyi, stwierdza wszystkie zarzuty i wszystkie ostrzeżenia zwrócone przeciw wychowaniu i kierunkowi kleru unickiego na Rusi». — Kraków 11. stycznia. (Przegląd Polityczny // Czas. — 1882. — 12 styczeń).

³² Лист краківського єзуїта Міхала Міцельського до віденського нунція Серафіна Ваннутеллі, 19 лютого 1882, в Archivio Segreto Vatican (далі — ASV), Archivio della Nunziatura di Vienna (далі — ANV), 570, f. 28.

³³ ASV, ANV, 570, f. 250 v.

³⁴ Текст цієї відповіді в німецькому перекладі зберігається у: Haus-, Hof- und Staatsarchiv. Administrative Registratur (далі — HHSA. Adm. Registratur), F. 28, K. 11, N. 7, S. 178 — 179 v (те саме на с. 254—254 зв.).

Урядові і курії також дуже не сподобався пастирський лист митрополита від 2 червня³⁵. У ньому митрополит захищав своє духовенство, а особливо свою консисторію, від звинувачення з боку польської преси, ніби вони пройняті проросійським і антикатолицьким духом. Він хвалив своїх священників (і навіть, як зауважили його противники, їх усіх без винятку) за те, що вони так багато зробили для духовного та матеріального поступу свого народу і висловлював надію, що вони не втратять бажання і далі працювати через безпідставні наклепи газет. Свою консисторію він окремо підбадьорив, кажучи, що безперестанку дякував Богові, що Він дав йому таких співробітників.

Ці два документи — відповідь монахам і пастирський лист — придалися намісникові Потоцькому. В обширному меморандумі австрійському міністрові релігії і освіти Зигмундові Конраду фон Айбесфельду від 13 червня Потоцький уживав ці документи як головні докази некомпетентності митрополита і потреби його звільнення. Щодо відповіді ченцям, то Потоцький писав, що важко судити, чи вона випливала з безрадности й браку розуміння самого митрополита, чи з «необачності й зухвалості» його дорадників («die Rücksichtslosigkeit und die Dreistheit der Rathgeber des Metropolitens») ³⁶.

Узагалі, у своєму меморандумі Потоцький змальовував С. Сембратовича «безхребетним знаряддям свого безсовісного і перфідного оточення» («willenlose Werkzeug seiner gewissenlosen und perfiden Umgebung») ³⁷. А перше місце в цьому зрадливому оточенні займав крилошанин Михайло Малиновський. Потоцький уже не раз було намагався переконати митрополита в небезпечності цієї особи і заохочував його шукати порад і опори деінде, особливо у свого єпископа-помічника, небожа (і наступника) Сильвестра Сембратовича:

«Однак митрополит відхилив цю опору [С. Сембратовича], полонений дивовижною оманю, справді фатальною сліпотою, він шукає поради й допомоги, навіть напрямних для своїх вчинків, у крилошанина Малиновського, характер якого я детально описав у моєму повідомленні від 16 березня 1877 (число 79) * і який відверто глумиться над безсиллям митрополита і грає ним як м'ячем.

Часто здається, що митрополит прийшов до краюого розуміння; часто він приймає рішення, які могли б принести тільки користь для єпархії та єпархіян, але як тільки попадає він під руку підступного крилошанина Малиновського, то справи відразу набувають іншого повороту.

Малиновський тиранить духовенство архієпархії. Він не зважає на законність і справедливість, але діє свавільно і зарозуміло. Лихо тому священникові, який виявляє свій католицький запал — він буде затаврований як римський ксьондз ³⁸, як русин-рenegат. Рука Малиновського досягне його, а якщо не його особисто

³⁵ ЦДІА України у Львові, від рукописів, ф. 146, оп. 4, спр. 387, арк. 22—23.

³⁶ HNSA, Adm. Registratur, F. 28, K. 11, N. 7.— S. 162.

³⁷ I b i d.— S. 164.

* Віднайти цього документа не вдалося.

³⁸ Правдоподібно, джерелом цього звинувачення є звіт збаразького старости Президії намісництва від 31 січня 1882 р.: «...Znaczącą jest odpowiedź, którą udzielił ks. kanonik Malinowski Ołeksie Załuskiemu, Franciszkowi Gargulińskiemu i Pawłowi Sawczunczyńskiemu z Zbaraża zanoszących z osobistych powodów zarzuty i zawiści zażalenia przeciw tutejszemu gr. kat. proboszczowi, ks. dr. Kosteckiemu: 'Oto macieje rymaskoho księdza, znaju ja jeho, znaju' — wyraz 'rymskoho księdza powiada wszystkim! Jakim księdzem mieni się być sam ks. kanonik Malinowski?' / Процес Ольги Грабар і товаришів о злочинство головної зради // Діло.—1882.—10 [22] лип.— С. 3.

то його синів, його родичів; а товариші стану потім сміятимуться із запалу покараного та з його вірності своїм переконанням»³⁹.

При кінці меморандуму Потоцький рекомендував усунути не тільки митрополита Сембратовича, а й також крилошан І. Жуковського ** і М. Малиновського⁴⁰.

У той же час, тобто в червні 1882 р., польська преса почала писати у точно тому самому дусі, в якому писав свій меморандум Потоцький. Львівський «Dziennik Polski» твердив, наприклад, що митрополит підписав пастирський лист від 2-го червня без усвідомлення його справжнього значення, «під впливом осіб, на яких не потрібно прямо вказувати, щоб бути зрозумілим... о. Сембратовича не керує, а є керованим, у чому, зрештою, ніхто, кому особистістю о. Сембратовича є ближче відома, не дивується»⁴¹. Появилось ще дуже багато виступів у пресі проти митрополита Сембратовича, Малиновського і руського духовенства взагалі⁴².

Уже на початку липня Ватикан загалом визнав потребу усунення М. Малиновського⁴³, але формально подання своєї відставки намісник Потоцький вимагав від нього аж у середині жовтня⁴⁴. Справа тому так довго розтягалася, що сам митрополит Сембратович, незважаючи на сильний натиск з боку римської курії й австрійського уряду, довго відмовлявся від добровільного зречення свого престолу. Митрополит мотивував свою відмову, між іншим, тим, що багатьом із його підлеглих загрожували недоведеними і перебільшеними звинуваченнями і що його зречення престолу могло трактуватися як підтвердження їхньої вини⁴⁵. Зі свого боку, представники Ватикану й австрійського уряду розуміли тверду позицію митрополита інакше, а саме як прояв звичного для нього підпадання під вплив свого оточення, особливо М. Малиновського. Як писав заступник австрійського посла у Ватикані до міністра

³⁹ „...Der Metropolit hat aber diese Stütze von sich gewiesen, von einem seltsamen Wahne, von einer wirklich verhängnisvollen Verblendung befangen, sucht er Rath und Beistand, ja selbst die Richtschnur für sein Thun und Lassen, beim Domherrn Malinowski, dessen Charakter ich in meinem Berichte vom 16. März 1877. Z. 79. ausführlich geschildert habe, und welcher der Ohnmacht des Metropoliten öffentlich höhnt, mit ihm wie mit einem Spielballe waltet und schaltet.

Oft gewinnt es den Anschein, dass der Metropolit zu einer besseren Einsicht gelangt ist, oft hegt er Entschlüsse, welche der Diözese und den Diözesanen nur frommen könnten, sobald er aber unter die Hand des ränkevollen Domherrn Malinowski geräth, nehmen die Sachen sofort eine andere Wendung.

Malinowski tyrannisiert die Geistlichkeit der Erzdiözese, er schaltet nicht nach Recht und Billigkeit, sondern nach Willkühr und Eigendünkel; wehe jedem Priester, der seinen katholischen Eifer bekundet, er wird sofort zum Römling, zum abtrünniger Ruthenen gestempelt, die Hand des Malinowski erreicht ihn, und wenn nicht ihn selbst, so doch seine Söhne, seine Angehörigen, und die Standesgenossen verhöhnen sodann den Eifer und die Uiberzeugungstreue des Gemassregelten.“
NHSA, Adm. Registratur, F. 28, K. 11, N 7, S. 184 v.

** Про І. Жуковського окремо не писали ані Потоцький у своїх меморандумах, ані польська преса, ані представники Ватикану чи Відня.

⁴⁰ NHSA, Adm. Registratur, F. 28, K. 11, N. 7, S. 188—188 v.

⁴¹ «pod wpływem osób, na których nie potrzebujemy wyraźnie wskazywać, aby być zrozumianymi... ks. Sembratowicz nie kieruje, lecz jest kierowanym, czemu się zresztą nikt będzie dziwić, komu indywidualność ks. metropolity bliżej jest znana. — Lwów 14. czerwca // Dziennik Polski.— 1882.— 15 czerw.

⁴² Безодня клевети // Діло.— 1882.— 23 черв. [5 лип.]; Слово.— 1882.— 8 [20] трав.

⁴³ Австрійський посол до апостольської столиці граф Людвиг Паар повідомив міністра закордонних справ графа Густава Кальнокі про це рішення телеграмою від 4-го липня. «Auch die Abberufung der beiden Domherrn wird als nothwendig erkannt und soll eingeleitet werden». Лист Паара до Кальнокі від 7 липня 1882 р.— NHSA, Adm. Registratur, F. 28, K. 11, N. 7, S. 279 v.

⁴⁴ Лист Потоцького до нунція Ваннутеллі від 19 жовтня 1882 р.— ASV, ANV, 570, p. 137,

138 v.

⁴⁵ Так сказав митрополит під час розмови в Римі із заступником графа Паара фон Рості, 15 лип. Лист фон Рості до Кальнокі від 21 липня 1882 р.— NHSA, Adm. Registratur, F. 28, K. 11, N. 7, S. 136.

закордонних справ у Відні, «Цей виступ [тобто відмова зректися митрополичого престолу — І. Х.] з боку чоловіка колись такого нерішучого і слабого, котрий тут протягом останніх років кілька разів висловлював своє бажання поміняти свою посаду на спокійнішу, справив у Пропаганді [св. Конгрегація для поширення віри — І. Х.] враження, що він повністю слідує нашіттуванням його капітулу, яким керує пан Малиновський»⁴⁶. Далі заступник посла описує свою розмову з митрополитом:

«Учора [20 липня] я скористався з нагоди, щоб поговорити про це питання з вищезгаданим князем церкви. Я зауважив йому, що цісарсько-королівський уряд, як і римська курія, дотримуються думки, що в руській церкві певним особам удалося попасти на впливові посади, і ці особи, зловживаючи батьківським довір'ям свого архиєпископа, запевняють про свою лояльність, у той же час, як їхні дії не завжди відповідають їхнім запевненням. Тому, можливо, у даний критичний момент було б доречно встановити інший — рішучий і безсторонній — нагляд за тими елементами, яким удалося ввести в оману добре довір'я свого архиєпископа.

Монсеньйор Сембратович відповів, що пан граф Потоцький сказав йому також, що він є занадто поблажливим. Він, однак, не освідомлює собі, що він хоча б раз захищав будь-кого, проти кого були конкретні докази. Адже, він також уживатиме енергійних заходів проти священика Левицького *, про якого він чув негативні факти. За самі тільки натяки він нікого не може карати, зокрема у країні, де партії щедро звинувачують одна одну у зраді. Я відповів: правило *principiis obsta* у багатьох випадках є більш розсудливим, ніж очікування на надто конкретну провину. Наприклад, завчасне вжиття заходів щодо Левицького було б мабуть кориснішим. Монсеньйор Сембратович відповів, що він може ручатися за весь свій клір. Навіть Малиновський заслуговує на повне довір'я у нього»⁴⁷.

Але вершиті-решт ті, що були зацікавлені в усуненні Й. Сембратовича, домоглися свого. У вересні митрополит зрікся престолу **, а 21 жовтня на домагання намісника пішов у відставку і М. Малиновський⁴⁸.

⁴⁶ «Dieses Auftreten des sonst so unentschlossenen schwachen Mannes, der hier in den letzten Jahren manchmal seinen Wunsch zum Ausdruck brachte, seine Stelle gegen eine ruhigere zu vertauschen,— machte in der Propaganda den Eindruck, dass derselbe ganz den Einflüsterungen seines von Herrn Malinowski geleiteten Capitels folge».

* Ідеться про о. Омеляна Левицького, крайнього москвофіла, прихильника російського православ'я.

⁴⁷ „Gestern nahm demgemäss Anlass mit dem genannten Kirchenfürsten über diese Frage zu reden. Ich bemerkte ihm gegenüber dass die k. k. Regierung, ebenso wie die römische Curie, der Meinung seien, in der ruthenischen Kirche seien gewisse Persönlichkeiten zu Einfluss gelangt, die das väterliche Wohlwollen ihres Erzbischofs missbrauchend, ihn an ihrer Loyalität glauben gemacht hätten, während ihre Handlungsweise nicht immer ihren Versicherungen entspreche. Deshalb wäre es vielleicht im gegenwärtigen kritischen Momente angezeigt, die Ueberwachung jener Elemente, denen es gelungen war, den guten Glauben ihres Oberhirten irre zu führen, einer in der Sache mit voller Unbefangtheit eingreifenden Hand zu überlassen.

Mgr. Sembratovicz erwiderte, Herr Graf Potocki habe ihm auch gesagt, er sei zu nachsichtig. Er sei sich jedoch nicht bewusst, irgend Jemanden, gegen den etwas Positives vorlag, geschont zu haben. So werde er auch gegen den Priester Levicki, von welchem er ungünstige Thatsachen gehört, energisch vorgehen. Auf blossе Andeutungen hin könne er Niemanden massregeln, nemlich in einem Lande, wo die Parteien gegen einander sehr freigiebig in illoyalen Anschuldigungen sind. Ich erwiderte, die Regel: *principiis obsta*, sei in vielen Fällen rathsamer, als das Abwarten allzu positiver Ueberschreitungen. Es wäre z. B. ein früheres Einschreiten gegen Levicki vielleicht erspriesslicher gewesen. Mgr. Sembratovicz wiederholte, er könne für seinen ganzen Clerus einstehen. Auch Malinowski verdiene sein volles Vertrauen.— ННСА, Адм., Регистратур, F. 28, K. 11 N. 7, S. 138—38 v.

** С. Сембратович обіцяв австрійському цісареві 4 вересня, що відступить від престолу, а на другий день формально зрікся митрополичого престолу в листі до папи.

⁴⁸ Новинки. В святом Юре // Слово — 1882.—12[24] окт., № 110.

Опублікований далі документ містить виправдання М. Малиновського перед віденською нунціатурою, з архіву якої його взято⁴⁹. Причиною його написання стала вимога намісника, щоб М. Малиновський повністю виїхав із комплексу св. Юра. Натомість Малиновський у своїй «Апології» просив, щоб йому було дозволено далі мешкати в «Юрі». Але справа була вже заздалегідь вирішена. Уже наприкінці вересня у пресі появилось повідомлення, що М. Малиновський у разі своєї відставки схоче «обитати дальше в капитульних зданіях»⁵⁰. Ця вістка дійшла до префекта святої Конгрегації для поширення віри Сімеоні, котрий 11 жовтня написав свої інструкції віденському нунцієві Ваннутеллі. Сімеоні просив нунція переконати австрійський уряд, щоб він відмовив на «...таку просьбу від корифея святоюрців, котрий, хоч відійшовши від влади, завжди міг би дуже легко вживати свій злорадний вплив через каноніків-святоюрців. Краще, щоб Ви, у співпраці з місцевою владою, тримали око на цього неfortunного духівника, щоби паралізувати, у міру можливості, його таємні махінації»⁵¹. Уже 6 листопада нунцій міг відповісти, що його старання увінчалися успіхом, що уряд рішуче відмовив М. Малиновському в бажаному для нього дозволі⁵². На початку грудня намісницяка комісія остаточно дала Малиновському знати про відмовлення йому права мешкати в соборному комплексі⁵³. Малиновський пішов тоді мешкати в будинку Ставропігійського інституту⁵⁴.

О. Михайло Малиновський помер у Львові 25 лютого 1894 р.⁵⁵

Іван ХИМКА

ДОДАТОК

Текст «Апології»

[Lemberg.

Michael Malinowski se defendit ab accusatione quod schisma foverit et exponit universum vitae suae curriculum.

Die la Decembris 1882.

Risposto il 10 Decembre 1882.]

Excellentissime ac R^{dime} Domine, Domine!

Officio christiano, honorem meum defendendi, moneor humiliter et reverenter substernere Excellentiae Vestrae R^{dmae} hasce litteras meas, vexatus calumniis et denigrationibus ephemeridum polonicarum Leopoliensium, Cracoviensium

⁴⁹ ASV, ANV, 587, p. 75—85 v.

⁵⁰ Новинки. Впресов [ященний] митрополит // Слово — 1882.—18 [30] сент., № 100.— С. 3.

⁵¹ «...siffatta dimanda del Corifeo dei Sangiorgiani, che, benché decaduto dal potere, potrebbe sempre esercitare in mezza a quei Canonici più agevolmente la maligna sua influenza. Che anzi Ella, d'accordo coll' autorità locali, procuri che quel disgraziato Ecclesiastica sia tenuto sempre di vista, onde paralizzare, per quante sia possibile, le segrete de lui machinzioni».— ASV, ANV, 570, f. 129, 130 v.

⁵² ASV, ANV, 570, f. 149.

⁵³ Новинки. Из св. Юра // Слово 22.— 1882.— 25 ноябр. [7 дек.],— Ч. 127.— С. 3.

⁵⁴ Новинки... Крыл [ошанин] офіціал Малиновскій // Діло. Надзвичайний додаток до № 93.—1882.— 1 [13] груд.— С. 4.

⁵⁵ ЛНБ АН України, від. рукописів, ф. 1, спр. 493/ 33, арк. 7 зв.

et Poznaniensium. Mea proinde non potest non quam maxime interesse, ut venerandi Superiores mei vicissim a me intelligant, quomodo sese res circa istas calumnias et denegationes habeat.

Quousque istae calumniae tantum generaliter proferebantur, non curabam eas, siquidem jam ubique notata est privatarum ephemeridum effrenatio. Postquam vero etiam specialia contra me in praefatis ephemeridibus comparuerant, ut me imprimis qua Officialem Excellentissimi Domini P. Metropolitae Josephi Sembratowicz denigrent, demonstravi caes. reg. locumtenentiali Praesidio, et haec et alia specialia esse mendaciis superstructa, unde praefatum Praesidium necessaria disposuit, ne dictae ephemerides me infestent.

Insuper publicavi in ephemeride ruthena "Dilo" justificationem meam, ¹ quam istae ephemerides et ex his Cracoviensis "Czas" uberius reproduxerunt.

Inter calumnias istas mihi maxime injuriosa est illa, quae prolata est in ephemeride ecclesiastica "Przegląd Kościelny", cujus redactor est sacerdos polonicus Vladislaus Jaskulski Poznaniae, quaeque N^{ro} 18 diei 2 Novembris a. c. pag. 139 denigrat me qua agitatore schismaticum *, qui post se trahit etiam Excellent. Metropolitanam P. Josephum Sembratowicz, Archipraesulem piissimum, catholicissimum et in scientiis theologicis versatissimum, acsi hisce non obstantibus meum caput et mea voluntas dominarentur in Metropolitanano Ordinariatu, Capitulo et Consistorio necnon in Archidioecesi, dum alii quoque habentur Canonici, Consiliarii et Referentes Consistoriales, optime suis officiis fungentes. Tantam gravitatem tantamque altitudinem vindicant mihi ephemerides polonicae earumque correspondentes, ut me qua aliquem Achillem eo profundius praecipitent.

Sane non intelligo, qua ratione mihi agitatio schismatica impingi possit. Majores mei secundum patrem et matrem erant sacerdotes rutheni gr. cath. et qua tales reddiderant animas suas Salvatori Deo. Parentes mei orti ex familiis sacerdotalibus erant etiam fidei catholicae additi, in ea vivebant et mortui sunt. Proinde ego in fide cath. natus et educatus, modo septuagenarius senex, sacerdos et Canonicus, qui eram infulatus, reliquos dies meos non aliter quam in fide catholica absolvere, et in ea coram tribunali sanctissimi et justissimi Judicis Dei comparere desidero.

Porro non intelligo, qua ratione mihi agitatio schismatica impingi possit. Studia enim theologica absolvi anno 1837 qua alumnus Seminarii gr. cath. Viennae in Universitate ejusdem urbis cum eminente progressu, et singularem operam cum omni praedilectione navabam theologiae dogmaticae coëmens exinde et relegens inter alia theologica opera praecipue dogmatica.

Percrebuit illo tempore rumor, E^{ppum} ruthenum gr. cath. Siemaszko in ruthena Lithuania attentare nefandum schisma ad consilia politica et pressionem regiminis russici contra politica consilia Polonorum, tractando tali ratione fidem et Ecclesiam catholicam qua aliquod mancipium, licet sint summum donum coeleste pro salute generis humani in hac et in altera vita.

Jam qua alumnus et auditor studiorum theologorum Viennae scripsi tractatus historicos de s. Unione Ruthenorum, qui typis mandabantur in ephemeride historica Viennensi ² et in ephemeride ecclesiastica, quae sub titulo "Philothea" comparebat Würzburgii in Germania ³.

Ulterius non intelligo, qua ratione mihi agitatio schismatica impingi possit ex sequente curriculo vitae meae usque ad hodiernam diem. Praemitto illud

* Тут і далі підкреслено в оригіналі.

curriculum vitae meae, et dein enarrabo, quae hocce tempore pro s. Unione Ruthenorum agebam.

Ordinatus an. 1837 in Presbyterum, applicatus fui: 1) qua studiorum praefectus in Seminario gr. cath. Leopoliensi, et qua Curatus Capellae criminaliter inquisitorum, et tunc subivi examen concursuale pro beneficiis curatis an. 1842; 2) qua Vicarius et primus Concionator Archicathedralis an. 1844, gerens ulterius curam animarum in capella criminaliter inquisitorum usque ad an. 1850; 3) qua supplens catecheta in gymnasio academico ab an. 1849 usque ad an. 1858; 4) qua Administrator parochiae Archicathedralis an. 1857; 5) qua Canonicus gremialis in Capitulo et Parochus archicathedralis, necnon qua Consiliarius et actualis Referens in Consistorio ab an. 1858, laborans ab an. 1842 in Consistorio qua referens auxiliarius; 6) qua provisorius Archidioecesanus inspector scholarum popularium ab an. 1866 ad an. 1873; 7) qua Apostolicus Administrator Metropolitanae Archidioecesis a 4 Junii 1869 post mortem Metropolitanæ Spiridionis Litwinowicz ad 7 Augusti 1870, quando inthronisatus erat Excellent. Metropolitanæ Dr Josephus Sembratowicz; 8) qua Archidiaconus Capituli Metropolitanæ cum usu Pontificalium an. 1873; 9) qua generalis Vicarius et Officialis Excellent. Metropolitanæ an. 1873. Itaque functiones meae Archidioecesanæ inde ab an. 1837 ad currentem annum efficiunt 45 annos, et praestabantur sub quatuor Metropolitanis: Michaelæ Cardinali Lewicki, (+1858). Gregorio Lib. Bar. Jachimowich, (+1863). Spiridione Litwinowicz, (+1869.) et Josepho Sembratowicz. Has functiones meas laudant officiosa testimonia, et inter eadem testimonium dulcis memoriae Excellen. D. Nuntii Apostolici et dein Cardinalis Mariani Falcinelli Antoniaci, qui personaliter me cognovit, visitando an. 1869 hasce nostras oras, quique sub die 14 Augusti 1870 datis ad me venerandis litteris benevolentissime scripsit: "Me laudabilem Archidioecesis Leopoliensis administrationem absolvisse," et addit: "Pro hujusmodi officio necnon pro caeteris omnibus in istius Archidioecesis utilitatem bene gestis mea ex parte Dominationi Vestrae ago gratias."

Exposito curriculo vitae meae, quae praestabam pro s. Unione Ruthenorum, enarro. Qua Praefectus studiorum in Seminario gr. cath. Leopoliensi gaudebam inter Alumnos aestimatione Sacerdotis versatilis in Theologia dogmatica, quam in repetitionibus et in currente exegesi s. Scripturae tractabam. Item qua Praefectus studiorum in Seminario provocatus fui a p. m. Metropolita Michaelæ Lewicki, ut colligam Constitutiones s. Sedis Apostolicae, editas pro ritu gr. cath. Ruthenorum, et ut in linguas ruthenam⁴ et polonicam⁵ transferam Ejusdem Metropolitanæ a f. r. Gregorio Papa XVI sub 17 Julii 1841 laudatas⁶, in latina lingua elaboratas litteras pastorales⁷ contra nefandas machinationes praefati apostatae Siemaszko, in quibus litteris praefatus Metropolita provocabat ad supra dictas Constitutiones Apostolicas, tum citabat libros liturgicos Ecclesiae graecae et ruthenae licet schismaticae pro demonstratione Primatus Epporum Romanorum, qua successorum s. Apostoli Petri. Eorum promulgavi in germanica ephemeride "Augsburger Allgemeine Zeitung" impressum articulum meum⁸ contra supra dicta nefanda molimina schismatica et quidem cum subscriptione nominis mei et cum consensu ex cancellaria Generalis Gubernatoris Galiciae Archiducis Ferdinandi de Este dato.

Insuper conscripsi lingua ruthenā et typis vulgavi dogmaticam explanationem s. Liturgiae an. 1845⁹, porro homilias, conciones et exhortationes¹⁰, et inter has de Ecclesia catholica, item feci ruthenam versionem parvi¹¹ et magni¹² catechismi in Austria pro scholis popularibus praescripti et typis mandati. Praeterea typis edidi duo majora opera:

1. Die Kirchen- und Staats-Satzungen bezüglich des gr. kath. Ritus der Ruthenen in Galizien: *leges ecclesiasticae et civiles concernentes gr. cath. ritum Ruthenorum in Galicia*. Leopoli, 1861 majori octavo cum 888 paginis.

2. „*Annales Ecclesiae ruthenae*”, gratiam et communionem cum s. Sede Romana habentis, auctore Michaelae Lib. Bar. de Neustern Harasiewicz, Archipresbytero et Praeposito Capituli Metropolitanis rutheni Leopoliensis, Commendatore c. r. Ordinis Leopoldi. Leopoli, 1862, majori octavo cum 1184 paginis. Hoc opus continuavi et locupletavi documentis, qualia exhibentur in ambobus operibus ita, ut eadem loquantur, quam sollicita erat s. Sedes Apostolica circa prosperitatem nationis ruthenae (parvo-russicae) et ejus gr. cath. ritus; item quam solcite protegebant augustissimi Imperatores Austriae Ruthenos et eorum gr. cath. ritum inde a temporibus Imperatricis Mariae Theresiae, quae ingenue scripsit, Ruthenos et eorum gr. cath. ritum fuisse ab anteacto regimine polonico oppressos. Adduxi etiam documenta demonstrantia regimen russicum oppressisse s. Unionem Ruthenorum, ut ita ambo regimina polonicum et russicum dederint operam, ne Rutheni gr. cath. emergant, et ut ex politicis consiliis Polonorum et Moscovitarum vel polonisentur vel moscovisentur, et quidem sub regimine polonico per latinisationem et sub regimine moscovitico per schisma. Quare solum illi Rutheni, qui divisa Polonia venerunt sub regimen austriacum, levius respirare, et sese in fide catholica elevare coeperunt. (Hic adnotare judico, Ruthenorum numerum efficere in genere ultra 15 milliones animarum, quarum in Austro-hungarica monarchia numerantur ultra tres milliones. Alias veniunt Rutheni sub nomine Parvo-Russorum, et Moscovitae sub nomine Magno-Russorum.)

Laboravi quoque contra arbitrarias rituales mutationes, quae a privatis introductae erant, et introducebantur, ut legali uniformitati consulatur. Ideo ad provocationem Metropolitanae Mich. Lewicki et ejus suffraganei Gregorii Jachimowicz procuravi an. 1852 novam editionem typiconis seu rubricellae¹³, ut secundum praxim Ecclesiae Metropolitanae Leopoliensis ad mentem dispositionum s. Sedis Apostolicae observatarum a Metropolitanis officia divina in omnibus Ecclesiis persolvantur. Dein Metrop. Ordinariatus litteris pastoralibus sub 10 Januarii 1862 N° 9 praescrispsit¹⁴, ut nihil innovetur, siquidem expectandae sunt desuper dispositiones Synodi ruthenae provincialis, statuendis sub auctoritate Summi Pontificis. Nec defuit dulcis memoriae Pius Papa IX suis litteris d^{to} 8 Aprilis 1862 praescribere¹⁵, ut Eidem patefaceretur, quales errores in libris liturgicis corrigendi, quae dubia dirimenda, quae abusiones tollendae essent. Res tamen haec huiusque non est composita, quia praepedita erat morte Metropolitanarum ac Summi Pontificis et aliis circumstantiis.

Tempore nefandae machinationis apostatae Siemaszko innotui p. m. Praelato Pontificio et dein Cardinali Bedini, in nostras oras misso, cui desideratas in rebus s. Unionis, vexatae a regimine russo, informationes exhibui. Sub 15 Januarii 1842 provocatus fui praestare Roman historicam notitiam de s. Unione Ruthenorum et uberiores informationes de opportunis indigentis hujus s. Unionis, quas etiam ante festum paschae 1842 praestiti, quaeque deductae erant in notitiam Eminent. Cardinalis Secretarii Status Pontificii p. m. Principis Lambruschinii necnon Suae Sanctitatis Gregorii Papae XVI, et culminabant in sequentibus:

1. Ut gr. cath. Metropolitanis rutheni Leopolienses collustrentur in facie cath. Occidentis et schismatici Orientis dignitate Cardinalitia aut Patriarchali.

2. Ut in territorio Metropolitanae Leopoliensis gr. cath. dioecesis ruthenae jam se amplissimae, et insuper continentis partes dioecesium ruthenarum Camene-

censis, Luceoriensis et Cholmensis ob arrondissementem Galiciae, occasione divisionum Poloniae ab Austria occupatae, adhuc duo Episcopus rutheni gr. cath in urbibus Tarnopoli et Stanislaopoli erigantur.

3. Ut catechiturae in scholis normalibus et in gymnasiis ac professorum in facultate theologica Leopoliensi aequa lance distribuantur inter sacerdotes saeculares polonicos et ruthenos, quatenus hi posteriores habeant occasionem sese exercendi in scientiis theologicis, et quatenus ad coelibatum et gradum Doctoratus s. Theologiae alliciantur.

4. Ut animositates Polonorum in genere, in specie autem Cleri polonici et PP. Jesuitarum contra ritum gr. cath. Ruthenorum lege ecclesiastica coërcantur, siquidem hae animositates intricant Clerum ruthenum in continuas apologias, nec sinunt eum laborare pro ulterius promovenda s. Unione.

Super hac initiatione requirebat Roma, ut etiam Metropolita Mich. Lewicki sua ex parte praestaret informationem de opportunis auxiliis s. Unionis, qui addidit sequentia:

1. Ut Capitula ruthena Leopoliense et Premisliense a s. Sede Apostolica pro elevatione Cleri rutheni saecularis ad mentem Apostolicae Constitutionis Benedicti Papae XIV d^o 14 Augusti 1753 (in Bullario Romae 1761 edito pag. 76 occurrentis¹⁶), a s. Sede Apostolica confirmantur, et ut duo priores Praelati pontificalibus insigniis uti possint.

2. Ne Constitutio "Etsi pastoralis", pro Italo-Graecis data, a Clero polonico ad gr. cath. Ruthenos in eorum latinisationem et polonisationem extendatur.

3. Ut qualitatibus, ad gerendum munus Episcopale requisitis, praediti Sacerdotes saeculares ad Episcopatum promoveantur, quin tenerentur professionem religionis pro Ordine Basilianorum facere, siquidem Basiliani monachi in Oriente et in imperio russo occupatis dignitatibus dioecesanis ac considerantes sese qua ordinem praelaticum, parum curant regulam et vitam monasticam, clerum vero saecularem refinant in ignorantia et ruditate, sustentantque ac promovent schisma orientale, ne secus suam praefatam exceptionalem positionem ecclesiasticam omittant.

Recensita omnia pertractabantur tum sub Summo Pontifice Gregorio XVI tum sub Summo Pontifice Pio IX. Gregorius Papa XVI, datis sub 17 Julii 1841 ad Metropolitam Lewicki litteris¹⁷, et provocando ac citando Constitutiones, rejicit calumniam, acsi s. Sedes Apostolica tum orientales alios tum Ruthenos sibi obediētes avertere studuerit a propriis ipsorum ritibus, ut tandem eosdem omnes ad latinum ritum traducat; porro declarat si aliquando factum est, ut in ritu nonnullarum Ecclesiarum peculiaris aliqua circa unum vel alterum ejus caput mutatio expeteretur, non aliter illam probavit decrevitque Apostolica Sedes, nisi graves id causae suaderent, cautumque voluit, ut nihilominus pro semper in robore permanerent Pontificiae Constitutiones et generalium conciliorum decreta de orientalibus ritibus conservandis; nec praetermiserunt Romani Pontifices inconsultum reprehendere illorum rationem, qui "Orientales catholicos" ad latinum ritum amplectendum allicerent." Itaque Gregorius Papa XVI expresse nominat eos Orientales, qui ad communionem et gratiam s. Sedis Apostolicae reversi sunt, Orientales catholicos, quos vero Poloni ita non nominant, sed nominant semper Unitos, et antea nominabant Latino-Unitos, Polono-Unitos, quas nominationes Benedictus Papa XIV in Constitutione¹⁸ d^o 1 Martii 1756 non invenit rectas, et contra quas Imperatrix Maria Theresia praescripsit nominationem "Graeco-catholici." Idem Summus Pontifex vindicavit fundationes Episcoporum ruthenorum pro alumnis in Seminario Pontificio Leopoliensi sub anteacto regimine poloni-

co factas, agente Pontificio Praelato Bedini, applicatas dein Collegio Graecorum et Ruthenorum ad s. Athanasium Romae pro alumnis ruthenis ex utraque dioecesi in Galicia Leopoliensi et Premisliensi. Sed his Alumnis denegavit caes. reg. austriacum regimen hisce temporibus titulum mensae nonobstantibus remonstracionibus Ordinarius Metropolitani gr. cath. Leopoliensis, hucusque non resolutis, unde non possunt habere juvenes idonei Romam mittendi.

Jam autem Pius Papa IX elevavit an. 1856 Metropolitanam Leopoliensem Mich. Lewicki ad dignitatem Cardinalitiam; egit pro erigendo rutheno Eppatu Stanislao poli consentiente Augustissimo Imperatore Francisco Josepho sub 8 Maji 1850, qui tamen Eppatus hucusque non est erectus; coequavit et parificavit jura utriusque ritus latini Polonorum et graeco-catholici Ruthenorum sic dicto decreto Concordiae, dato Romae ex aedibus s. Congregationis de Propaganda Fide pro negotiis ritus orientalis die 6 Octobris 1863; confirmavit sub 12 Julii 1864 Capitula ruthena Leopoliense et Premisliense, quarum historiam ego exposui; collustravit Archipresbyteros amborum Capitulum Praelaturis Pontificiis, item confirmavit Constitutiones Capituli rutheni Leopoliensis sub die 4 Septembris 1875 secundum lineamenta a me conscripta, a Capitulo et Metropolita trutinata; concessit usum Pontificalium duobus prioribus Praelatis Capitularibus, Archipresbytero et Archidiacono; tandem an. 1862 constituit peculiarem ex Congregatione fidei propagandae Congregationem pro negotiis ritus Orientalis.

Felicissimum me duco, quod duabus vicibus suscepi iter Romam, et quidem an. 1863 in comitatu Epporum ruthenorum Premisliensis Thomae Polanski et Leopoliensis Spiridionis Litwinowicz, dein anno 1877 in comitatu Excellent. D. Metropolitanae Josephi Sembratowicz. Bis itaque visitavi limina Apostolorum, et in audientia Suae Sanctitatis Pii Papae IX benevolentissime susceptus ac cum Apostolica benedictione dimissus eram. Hac occasione an. 1863 substravi Beatissimo Patri Pio Papae IX supra citatum opus "Annales Ecclesiae ruthenae," quem librum Beatissimus Pater dignatus est aperire, et declarare, quod illum lecturus, et in Sua bibliotheca depositurus sit. Porro dictum librum substravi Eminent. Cardinalibus Panebianco et Principi Altieri, qui commisit mihi, colligere et sibi praestare resolutiones et leges Imperatoris Josephi II circa ritum gr. cath. ruthenum, ad quae observavi, easdem in dicto libro contineri.

Ad colendam memoriam dulcis memoriae Pii Papae IX posuit Capitulum nostrum in Ecclesia Archicathedrali Ejus statuam in corporis statura et cum elevata dextra benedicente manu.

Non cessans in omni pietate laborare pro fide et Ecclesia catholica typis publicavi anno 1880 [sic] acclusam explicationem orationis Dominicae "Pater noster" modo populari in lingua ruthena exaratam¹⁹, et explicando secundam petitionem dictae orationis exposui totam doctrinam de regno Dei seu de Ecclesia catholica, a Salvatore nostro Jesu Christo fundata, provocando ad s. Scripturam, ad s. Patres et ad dogmaticas definitiones anteriorum oecumenicorum Conciliorum necnon concilii oecumenici Vaticani. Reverenter peto hanc gratiam ut Excellentia Vestra dignetur unum exemplarium suscipere pro Sua bibliotheca, et duo alia exemplaria data occasione mittere Romanum tum pro bibliotheca Suae Sanctitatis tum pro bibliotheca s. Congregationis de Propaganda Fide²⁰. Feci quoque praeparationes, ut in lingua ruthena populari modo conscribam et edam typis catholicam doctrinam dogmaticam et moralem.

Haec praestando sane non intelligo, qua ratione ephemerides polonicae me qua agitorem schismaticum denigrare possint. Obversatur aliquod secretum: sed confido providentiae Divinae omnia penetranti, et manifestanti.

Eadem pietate et fidelitate, sicut fidei et Ecclesiae catholicae, ita etiam addictus sum augustissimo Imperatori Francisco Josepho ac augustissimae Dynastiae Ejus caesareo-regiae Habsburgicae, et sicut oro pro prosperitate Ecclesiae catholicae, ita quoque oro pro prosperitate monarchiae austro-hungaricae, quos sensus meos pandunt mea scripta typis vulgata. Nec sum animatus hostiliter contra nationalitatem polonicam, et faveo ejus juribus, reddens suum huic et cuique nationalitati, nec ingero me in tractandas res tales, quae ad me non pertinent. Quod vero aegre fero, est hoc, quod politici Poloni struunt has nobis Ruthenis insidias, et quidem coram caes. reg. regimine, acsi inclinaremus ad moscovitismum, et coram Ecclesia catholica, acsi inclinaremus ad orientale schisma. Dicunt nobis: Si non suscipitis causam nostram politicam, proclinatis ad Moscoviam. Respondemus: Praeter Poloniam et Moscoviam habemus Austriam. Dicunt porro nobis Ruthenis: Si non suscipitis causam nostram politicam, proclinatis ad schisma orientale. Respondemus: Distinguimus inter causam polonicam politicam et catholicismum; sumus catholici cum ritu graeco-slavico, nec proinde sumus schismatici. Sunt Catholici ritus latini, et sunt schismatici ritus graeci, inter hos sumus Catholici ritus graeco-slavici. Jam a multis saeculis vexant nos Ruthenos, catholicos ritus graeco-slavici, catholici cum proclivitate ad moscovitismum et ad schisma orientale, habentur que formalia tria projecta Polonorum ex annis 1717, 1752 et 1786 pro extirpatione Ruthenorum et quidem unitorum seu catholicorum. Numne haec talia non sint agitationes polonicae contra catholicismum Ruthenorum? In primis vero gladius iste anceps et moscovitismi et schismatis, conversus contra Ruthenos, maxime irritat eos.

Hocce tempore sequentia evenerunt. Excellent. D. caes. reg. Locumtenens requisivit me et Canonicum scholasticum Joannem Żukowski, ut porrigamus petitiones pro translatione in statum quietis, et resignemus munera nostra in Capitulo et Consistorio et quidem sponte, quia secus haberemus magnas inamoenitates. Quum tamen Canonici secundum legem ecclesiasticam canonicam, secundum Constitutiones nostri Capituli (Cap. XIV) a s. Sede Apostolica approbatas, et etiam secundum legem Imperatoris Josephi II non sunt ex Capitulo amovendi nisi ob gravius aliquod delictum, nisi moniti respiscerent, nisque indagatio fieret; ad haec provocando obtinuimus tantum assecurationem totius pensionis, quam habemus, imo concessum nobis fuit petere etiam ubicationem in domibus capitularibus et ut nobis relinquatur titulus Canonicorum-Praelatorum. Intereat nostra, rescire culpam, ob quam nobis praefata requisitio data est, et Sua Excellentia caes. reg. Locumtenens D. Comes Potocki significavit, nos fuisse eos Canonicos, qui proxime circumdabant Excellent. D. Metropolitanam Josephum Sembratowicz, acsi proinde, uti ephemerides polonicae scripserunt, participantes in Ejusdem Archipastoralibus laboribus, et in specie in litteris pastoralibus d^{cto} 2 Junii 1882 N^{ro} 104/Ord. circa demandatam a Sua Sanctitate Leone Papa XIII reformationem Basilianorum, Eidem approbatis. Ad haec observo, omnes Canonicos, nullo excepto, proxime circumdedit ex vocatione sua Archipraesulem suum; omnia negotia majoris momenti Consistorialia tractata fuisse in sessionibus Consistorialibus sub Ejusdem praesidio, jam vero negotia, pertinentia ad Ordinariatum, elaboravit ipse Excellent. Archipraesul, in quibus, si ego qua Officialis aliquas partes habui, non erant istae alius generis, quam quod tantum praestabam me facilem et paratum, ab ipso dictata conscribere, quod etiam Excellent. Archipraesul in testimonio comportationis mihi dato ingenue contestatus est. Ita quoque Canonicus Żukowski, gerens referatum judicii ecclesiastici in causis matrimonialibus pro foro interno, adire debuit Excell. Archipraesulem in his

negotiis expediendis. Si vero inter tam numerosum clerum Archidioecesanum evererunt speciales casus deviationum, Consistorium et Ordinariatus non relinquebant eos sine indagazione, animadversione et punitione, abrogato per caes. reg. regimen domo recollectionis. Nec tales speciales deviationum casus apud nos Ruthenos essent generalisandi et rumigerandi, sicut ubique evenientes, non generalisantur nec rumigerantur ita, prouti cum Ruthenis procedunt ephemerides polonicae, et Rutheni certe errarent, si his sic dictae libertatis temporibus praetenderent ita correctam inter suos vitam, ut non haberentur speciales ulciscendi casus, quales inter omnes populos erant et erunt, et ad quales invigilandos positae sunt potestates, civilis et ecclesiasticae. Possent etiam enumerari multa et varia impedimenta, quae Consistorium et Ordinariatus habuerunt, quominus officia sua recte adimplere valerent, unde etiam sumebatur vituperationis ansa.

His licet taliter se habentibus, obtinui, sicut jam antea ephemerides polonicae scripserunt, mediante scripto Metropolitanus Ordinariatus d^{cto} 22 Novembris 1882 N^{ro} 1 Ord. in fundamento rescripti caes.-reg. Ministerii Cultus d^{cto} 7 Novembris a. c. N^{ro} 1317, intimati a caes. reg. locumtenentia Praesidio sub die 22 Novembris a. c. N^{ro} 209 notificationem, quod Sua caes. et reg. Apostolica Majestas sub 2 Novembris acceptavit resignationem meam, clementissime relicto mihi annuo salario 1260 flor. Archidiaconi cum titulo emeriti Praelati Archidiaconi, item cum assignatis mihi 180 flor. pro habitatione extra aedificia Capituli. Pro hac clementia Augustissimi Imperatoris omnino gratias agere debeo; sed valde doleo, quod mihi denegata est aliqua etiam minor habitatio in aedificiis Capituli, et quidem ex sequentibus rationibus:

1. Quia in propinqua Ecclesia Archicathedrali facile et commode persolvere possem orationes et s. Liturgiam.

2. Quia haberem quietem pro meis laboribus theologicis.

3. Quia in horto capitulari invenirem recreationis occupationem.

4. Quia qua senex numerans jam septuagesimum primum annum, item numerans quadraginta quinque annos in publicis officiis, plenos laborum, expositus sum morbis, quos aetas et labores secum ferunt, et in quibus facilius medicum et medicamenta obtinerem, habitans in aedificiis capitularibus.

5. Quia invenirem post mortem locum in sepulcro Capitulari, ad quod in jure sum.

6. Qui 180 flor. qua annua merces habitationis in aliena decenti pro me domo non sufficiunt, siquidem 15 flor. in mense solvendi sunt pro uno tantum cubili, nec potest negari senem Canonicum-Praelatum habiturum esse maximas amaritudines sine propria culina.

8*. Si ephemerides polonicae denegabant mihi habitationem in aedificiis capitularibus et non sine effectum, acsi meo capiti et meae voluntati nemo resistere potest, et proinde ego, relictus in praefatis aedificiis, exercere possem insuperabilem influxum in Ordinariatu, in Capitulo et in Consistorio, sane habeo tantum effrenatam animositatem, quacum non est mihi dimicandum, et qua aperit mihi profunditatem machinationum contra me propalatarum. Satis, puto, erit, repetere meam pietatem et fidelitatem erga s. Sedem Apostolicam et erga augustissimum Imperatorem et Regem Austro-Hungaricae monarchiae Franciscum Josephum I, item me ex antiquiore educatione reportasse obedientiam secundum quartum praeceptum Divinum, Superioribus meis prostandam.

* Пункт 7 не поданий в оригіналі.

Dignetur Excellentia Vestra R^{dma} ignoscere meae audaciae, substernendi has et quidem tam prolixas litteras pro defensione honoris mei, immaniter diffamati, quam gratiam reverenter petens, perenno in omnis venerationis cultu

Excellentiae Vestrae R^{dmae}
homuncio

Michael Eques de Malinowskij
Canonicus Archidiaconus Capituli Metropolitanis gr. cath. Leopoliensis.
Leopoli, die 1 Decembris 1882.

Переклад

Львів

Михайло Малиновський захищається від обвинувачення, що підтримував схизму, і викладає весь свій життєпис.

1 грудня 1882 р.

Відповідь 10 грудня 1882 р.

Превелібний, вельмишановний пане!

За християнським обов'язком захисту моєї честі, обурений клепами й очорненням львівських, краківських і познанських польських часописів, смиренно і шанобливо наважуюсь запропонувати увазі Вашої високоповажаної ексцеленції оцей свій лист. Для мене не може бути нічого важливішого за те, щоб високоповажани достойники, своєю чергою, від мене довідалися, як мається справа стосовно цих клепаїв і очорнень.

Поки ці клепаї поширювалися тільки загалом, я не дбав про них, тому що вже всюди відома нескромність приватних часописів. Але після того як проти мене у згаданих часописах, були підготовлені спеціальні статті, щоб мене передовсім очорнити як урядника ексцеленції панотця митрополита Йосифа Сембратовича, я показав цісарсько-королівській президії Намісництва, що ці й інші статті побудовані на обмані, тому вище згадана президія розпорядилася, щоб названі часописи мене не тривожили.

Крім того, я опублікував у руській газеті «Діло» своє виправдання, яке докладніше передрукували ті часописи, зокрема краківський «Czas».

Серед цих клепаїв для мене найбільш несправедливим є той, який опублікований у церковному часопису «Przegląd Kościelny», редактором котрого є польський священик Владислав Яскульський із Познаня і який в № 18 за 2 листопада цього року на с. 139 очорнює мене як схизматичного агітатора, що тягне за собою навіть ексцеленцію панотця митрополита Йосифа Сембратовича, благочестивого архиглаву, найкатоличнішого, у теологічних науках дуже освіченого; так, нібито, якщо не було перешкод, то мій розум і моя воля панували в митрополичому ординаріаті, капітулі і консисторії, а також архидієцезії, тоді, як також є інші каноніки, радники і консисторські референти, котрі прекрасно виконують свої обов'язки. Таку вагу, такий вплив приписують мені польські часописи і їх кореспонденти, щоб мене, мов якогось Ахілла, ще глибше кинути.

Я справді не розумію, яким чином мені може бути нав'язана схизматична агітація. Мої предки по батьківській і материнській лінії були греко-ка-

толицькими руськими священиками і як такі віддали свої душі Богу Спасителю. Батьки мої, з походження із священицьких сімей, також були віддані католицькій вірі, у ній жили й померли. Відповідно, я, народжений і вихований у католицькій вірі, тільки в 70-річному віці, священик і канонік, був увінчаний інфулою, решту днів моїх закінчу не інакше як у католицькій вірі і в ній бажаю появилися на суд найсвятішого і найсправедливішого судді Бога.

Далі я не розумію, яким чином мені може бути нав'язана схизматична агітація, адже теологічні студії я закінчив 1837 р. як вихованець Віденської греко-католицької семінарії в університеті того самого міста з видатними успіхами і з усією старанністю приділяв особливу увагу догматичній теології, скүповуючи відтоді й перечитуючи серед інших теологічних творів особливо догматичні.

У той час поширилася чутка, що греко-католицький руський єпископ Семашко у руській Литві схиляє нечесну схизму до політичних планів і підтримки російського уряду проти політичних планів поляків, розглядаючи таким чином католицькі віру і Церкву як якусь власність, хоч вони є найбільшим небесним даром для спасіння людського роду в цьому й іншому житті. Вже як вихованець і слухач теологічних студій у Відні я написав про святу унію рутенців історичні трактати, які були подані до друку у віденському історичному часописі і в церковному часописі, що виходив у світ під заголовком «Philothea» у Вюрцбурзі в Німеччині.

Нарешті, не розумію, яким чином може бути мені нав'язана схизматична агітація на основі подальшого плину мого життя аж до нинішнього дня. Опускаю той перебіг мого життя і далі розкажу, що я у той час робив для святої унії русинів.

Висвячений 1837 р. священиком, я був зайнятий: 1) як префект студій у Львівській греко-католицькій семінарії і як куратор каплиці карного суду і тоді, у 1842 р., я витримав конкурсний екзамен на право посісти парохію; 2) як вікарій і перший архикафедральний проповідник 1844 р., здійснюючи, крім того, піклування про душі у каплиці карного суду аж до 1850 р.; 3) як суплент катехит в академічній гімназії з 1849 р. по 1858 р.; 4) як управитель архикафедральної парохії у 1857 р.; 5) як канонік у капітулі й архикафедральний парох, а також як радник і дійсний референт у консисторії з 1858 р., працюючи з 1842 р. як допоміжний референт; 6) як архидієцезький наглядач, інспектор народних шкіл із 1866 по 1873 р.; 7) як апостольський управитель митрополичої архидієцезії від 4 червня 1869 р. після смерті митрополита Спиридона Литвиновича до 7 серпня 1870 р., коли був висвячений у сан його ексцеленція митрополит д-р. Йосиф Сембратович; 8) як архидіякон митрополичого капітулу з єпископськими функціями в 1873 р.; 9) як головний вікарій і урядник [офіціал] ексцеленції митрополита в 1873 р. Отже, мої архидієцезькі функції від 1837 р. до цього року становлять 45 років і здійснювалися за чотирьох митрополитів: Михайла кардинала Левицького (†1858), Григорія барона Яхимовича (†1863); Спиридона Литвиновича (†1869) і Йосифа Сембратовича. Ці мої обов'язки дістали офіційне схвалення, і серед них схвалення доброї пам'яті вельмишановного добродія апостольського нунція і згодом кардинала Маріані Фальчінеллі Антоніачі, який особисто мене пізнав, відвідуючи в 1869 р. ці наші краї, і котрий, надіславши мені датованого 14 серпня 1870 р. шанобливого листа, ласкаво написав: «Я завершив похвальні обов'язки щодо

подання допомоги Львівській архиєпархії» і додав: «За такий обов'язок, а також за інші, добре здійснені для блага цієї архиєпархії, я, зі свого боку, висловлюю подяку Вашій високоності».

Виклавши свій життєпис, я розповів, що робив для святої унії русинів. Як префект студій у Львівській греко-католицькій семінарії я мав серед вихованців опінію священника, досвідченого в догматичній теології, яку я викладав на лекціях при вивченні Святого Письма. Також як префект студій у семінарії був покликаний блаженної пам'яті митрополитом Михайлом Левицьким зібрати послання святого апостольського престолу, видані для русинів греко-католицького обряду, і перекласти руською і польською мовами пастирські листи цього ж митрополита, писані латинською і схвалені папою Григорієм XVI 17 липня 1841 р.— проти нечесних махінацій згаданого відступника Семашка. У цих листах згаданий митрополит відсилав до вже названих апостольських послань, тоді цитував літургічні книги грецької і руської, очевидно схизматичної, церкви, для доведення примату римських єпископів як спадкоємців святого апостола Петра. Це я оприлюднив моєю статтею, надрукованою у німецькій газеті «Augsburger Allgemeine Zeitung», проти вже згаданих нечесних схизматичних зусиль і навіть за підписом свого імені і за згодою, даною з головної канцелярії замісника Галичини ерцгерцога Фердинанда де Есте.

Крім того, я написав руською мовою і догматичний виклад святої Літургії 1845 р., далі гомілії, промови, настанови — і серед них про Католицьку Церкву, також виготовив руський переклад Малого і Великого Катехизисів в Австрії, написаний для народних шкіл. Крім того, опублікував два більші твори:

1. Церковні і державні закони стосовно греко-католицького обряду русинів у Галичині: церковні й цивільні закони, які стосуються греко-католицького обряду в Галичині.— Львів, 1861 (формат аркуша велика 8-а на 888 сторінках).

2. «Аннали Руської церкви», які засвідчують приязність і спільність зі святим Римським престолом; автор Михайло барон де Нойстерн Гарасевич, архипресвітер і настоятель руського митрополичого капітулу Львова, командор цісарсько-королівського ордену Леопольда.— Львів, 1862 (формат аркуша велика 8-а на 1184 сторінках).

Цей твір я продовжив і доповнив документами, які містяться в обох творах, так, щоб вони повідомляли одне й те ж, як святий апостольський престол дбав про процвітання русинського (малоруського) народу та його греко-католицького обряду; також як турботливо дбали найавгустіші імператори Австрії про русинів і їхній греко-католицький обряд від часів імператриці Марії-Терези, яка відверто написала, що русини і їхній греко-католицький обряд притісняв попередній польський уряд. Я також навів документи, які свідчать, що російський уряд чинив утиски свякій унії русинів, так що ці обидва уряди — польський і російський прагнули, щоб русини не стали греко-католиками і щоб, згідно з політичними планами поляків і москвитів, вони [русини] або ополячилися, або омосковщилися, а саме: при польському уряді через латинізацію, а при московському — через схизму. Тільки тому ті русини, які після поділу Польщі потрапили під австрійську владу, почали легше дихати і зміцнювати себе в католицькій вірі. (Я вважаю доцільним відзначити тут, що кількість русинів становить загалом понад 15 млн. душ, з яких в Австро-Угорській монархії налічується понад 3 млн. Часом русини називаються малоросами, а москвити — великоросами).

Я також виступав проти довільних змін в обрядах, які були впроваджені, і які вводили приватні особи, щоб вони відповідали законній одноманітності. Тому на замовлення митрополита Михайла Левицького і його послідовника Григорія Якимовича дбав у 1852 р. про нове видання «Типікону», або «Коротких правил», щоб у всіх церквах були дозволені священні служби згідно з практикою Львівської митрополичої церкви відповідно до постанов святого апостольського престолу, що їх будуть контролювати митрополити. Потім митрополичий Ординаріат пастирськими листами від 10 січня 1862 р. за № 9 постановив, щоб нічого не змінювалось, якщо навіть будуть бажані рішення руського провінціального Синоду, який приймає постанови під впливом папи римського. Крім того, блаженної пам'яті папа Пій IX у своїх листах, датованих 8 квітня 1862 р., звелів, щоб його було повідомлено, які помилки треба виправити в літургійних книгах, які сумнівні місця варто вилучити, які надмірності усунути. Однак ця справа не була зроблена, тому що на перешкоді їй стала смерть митрополитів, папи римського та інші обставини.

У час негідних інтриг відступника Семашка я познайомився з блаженної пам'яті папським прелатом, а згодом кардиналом Бедіні, посланим у нашу краї, якому я подав бажану інформацію про справи святої унії, гнобленої російським урядом. Після 15 січня 1842 р. мене викликали до Риму, щоб подати історичну довідку про святу унію русинів і детальнішу інформацію про потреби цієї святої унії, яку я також надав перед святом Пасхи 1842 р., що було доведено до відома еміненції кардинала, секретаря у сані єпископа блаженної пам'яті намісника Ламбрускіні, а також його святості папи Григорія XVI і полягало ось у чому:

1) щоб руські греко-католицькі львівські митрополити могли бути удостоєні кардинальського або патріаршого сану перед лицем католицького Заходу і схизматичного Сходу;

2) щоб на території Львівської митрополії руської греко-католицької дієцезії, найбільшої самої по собі, і, крім того, такої, що охоплює частину руських дієцезій Кам'янецької, Луцької і Холмської внаслідок прилучення Галичини, зайнятої Австрією через поділи Польщі, були створені ще два руські греко-католицькі єпископати в містах Тернополі та Станіславові;

3) щоб рівномірно розподіляли катехитуру у звичайних школах та гімназіях і лекції на Львівському богословському факультеті, між секулярними польськими і руськими священиками, поки ці останні матимуть нагоду вправлятися у богословських науках і поки їх залучатимуть до celibату і докторського ступеня святого богослов'я;

4) щоб опір поляків узагалі, а польського кліру й ордену єзуїтів зокрема, проти греко-католицького обряду русинів стримував церковний закон, оскільки цей опір спонукає руський клір до постійного захисту і не дає йому змоги працювати над подальшим ширенням святої унії.

Крім того, на самому початку Рим вимагав, щоб також і митрополит Михайло Левицький, зі свого боку, подав інформацію про відповідну допомогу святій унії, і він подав таку:

1. щоб руські капітули, львівський і перемиський, зміцнювалися святим апостольським престолом при виборах світського руського кліру відповідно до апостольського послання папи Бенедикта XIV, датованого 14 серпня 1753 р. (у булларії, виданому в Римі 1861 р.; стор. 76) з апостольського пре-

столу і щоб два вже згадані прелати могли користуватися єпископськими відзнаками.

2. щоб послання «*Etsi pastoralis*», видане щодо італогреків, польський клір не поширював на руських греко-католиків для їх латинізації і полонізації.

3. щоб світські священники, які мають необхідні повноваження для здійснення єпископського обов'язку, були наділені єпископським саном, щоб їм не перешкоджали здійснювати релігійні заняття в ордені Василіан, оскільки ченці-василіани, хоч і не наділені на Сході і в Російській імперії дієцезійними обов'язками, вважали, що вони належать до стану прелатів, однак мало дбають про правила та чернече життя і тримають світський клір у невіданні й неосвіченості, підтримують і просувають східну схизму, щоб вони не нехтували своїм уже згаданим винятковим становищем.

Усе перераховане розглядали як папа римський Григорій XVI так і папа римський Пій IX. Папа Григорій XVI у листі, надісланому 17 липня 1841 р. митрополитові Левицькому, покликаючись і цитуючи послання, відкинув наклепи, нібито святий апостольський престол намагався відвернути від властивих їм обрядів як інші східні (народи), так і покірних йому русинів, щоб перевести їх на латинський обряд, а далі заявив: якщо десь трапилось так, що в обряді деяких церков відбулася якась суттєва зміна щодо того чи іншого розділу, то апостольський престол не інакше схвалив її і затвердив, як його переконали в цьому серйозні причини. Він хотів застерегти, щоб папські постанови та рішення загальних зборів про збереження східних обрядів залишались у силі постійно і щоб римські папи не переставали засуджувати необдумане рішення тих, хто приманював «східних католиків» прийняти латинський обряд. Так, папа Григорій XVI чітко назвав ті східні [народи], які повернулися до спільності і милості святого апостольського престолу, східними католиками, яких поляки так не називають, а називають завжди уніатами, а раніше називали латино-уніатами, полоно-уніатами; ці назви папа Бенедикт XIV в посланні, датованому 1 березня 1751 р., визнав неправильним, на протривагу їм імператриця Марія-Тереза встановила назву «греко-католики». Цей же папа підтримував фундацію руських єпископів для учнів Львівської єпископської семінарії, встановлену за попереднього польського уряду, коли папським прелатом був Бедіні і котра згодом була надана колегіуму греків і русинів при церкві Святого Атаназія у Римі для підтримки руських вихованців з обох дієцезій у Львівській і Перемишльській Галичині. Але цісарсько-королівський австрійський уряд у той час відмовив цим вихованцям у підтримці, незважаючи на постійні нагадування Львівського греко-католицького митрополичого Ординаріату, що й досі не виконані; тому не можна набрати молодь, придатну для того, щоб послати до Риму.

А вже папа Пій IX у 1856 р. надав митрополиту Михайлові Левицькому сан кардинала; він дбав про підвищення руського єпископату у Станіславові зі згоди августійшого імператора Франца-Йосифа 8 травня 1850 р., однак цей єпископат і досі не засновано; він зібрав і прирівняв права обох обрядів — латинського поляків і греко-католицького русинів — після того, як був названий декрет Згоди, виданий у Римі у приміщенні святої Конгрегації пропаганди віри для справ східного обряду 6 жовтня 1863 р.; 12 липня 1864 р. він підтвердив права Львівського і Перемишльського руських капітулів, історію яких я виклав; він висвятив архипресвітерів обох капітулів на

папських прелатів, а також підтвердив послання Львівського руського капітулу від 4 вересня 1875 р. згідно з нарисами, які складені мною і затверджені капітулом та митрополитом; папа дозволив папську службу двом попереднім прелатам капітулу, архіпресвітеру та архідіякону; зрештою, у 1862 р. він встановив окрему конгрегацію для справ східного обряду у складі Конгрегації пропаганди віри.

Я вважаю себе найщасливішим, тому що два рази здійснив дорогу до Риму, а саме 1863 р. у супроводі руських єпископів: перемишльського — Томи Полянського і львівського — Спиридона Литвиновича; згодом, 1877 р., у супроводі ексцеленції панотця митрополита Йосифа Сембратовича. Отже, я два рази відвідав апостольський поріг і був дуже доброзичливо прийнятий на аудієнції у його святості папи Пія IX та відпущений з апостольським благословенням. При цій нагоді 1863 р. я подав найблаженнішому отцеві папі Пію IX уже згаданий твір «Аннали руської церкви». Цю книгу найблаженніший отець удостоїв розгорнути і сказати, що він прочитає її і помістить у свою бібліотеку. Потім я вручив згадану книгу їх емініціям кардиналам Панеб'янку і князя Альтьєрі, який доручив мені зібрати і показати йому рішення та закони імператора Йосифа II, що стосуються руського греко-католицького обряду, на що я відповів, що вони вміщені в названій книзі.

Для вшанування дорогої пам'яті незабутнього папи Пія IX наш капітул встановив в архикафедральній церкві його статую на повен зріст із піднятою для благословення правою рукою.

Не припиняючи працювати у всій побожності для віри і Католицької Церкви, я опублікував у 1880 р. детальне пояснення Господньої молитви «Отче наш», написане популярно, руською мовою, і, пояснюючи друге прохання згаданої молитви, виклав усе вчення про царство Боже або про Католицьку Церкву, засновану нашим Спасителем Ісусом Христом, звертаючись до Святого Письма, до святих отців і до догматичних визначень попередніх вселенських соборів, а також Ватиканського вселенського собору. Уклінно прошу такої милості, щоб Ваша ексцеленція удостоїла взяти один примірник для своєї бібліотеки, а два інші примірники при нагоді послати до Риму для бібліотеки Його Святості і бібліотеки святої Конгрегації пропаганди віри. Я також здійснив підготовку до написання народною русинською мовою і видання друком догматичного і морального католицького вчення.

Зробивши це, я зовсім не розумію, чому польські часописи можуть очорнювати мене як схизматичного агітатора. В уяві виникає щось таємне, але вірю Божому провидінню, яке скрізь проникає і все робить явним.

З тією ж побожністю і вірністю, з якою я відданий вірі й Католицькій церкві, а також августійшому імператорові Францу-Йосифу і його августійшій цісарсько-королівській династії Габсбургів, я молюся за процвітання Католицької церкви і розквіт Австро-Угорської монархії; ці відчуття виявляють мої твори, видані друком. Я не настроений вороже проти польської національності і підтримую її права, віддаючи належне цій та іншим національностям, але не втручаюсь в обговорення тих справ, які мене не стосуються. Я справді важко перенесу те, що польські політики влаштовують нам, русинам, ці інтриги і саме перед цісарсько-королівським урядом, що нібито ми схиляємось до Московщини, а щодо Католицької Церкви, то ніби схиляємось до східної схизми. Нам кажуть: якщо ви не приймаєте наші політичні інтереси, то схиляєтесь до Московщини. Ми відповідаємо:

крім Польщі і Москви, ми маємо Австрію. Крім того, нам, русинам, кажуть: якщо ви не підтримуєте наші політичні інтереси, то схилиєтесь до східної схизми. Відповідаємо: ми розрізняємо польські політичні інтереси і католицизм; ми — католики греко-слов'янського обряду, а тому не є схизматиками, бо є католики латинського обряду і схизматики грецького обряду, а між ними є ми — католики греко-слов'янського обряду. Вже багато століть католики ображають нас, русинів, католиків греко-слов'янського обряду, схильністю до Московщини і східної схизми — мається на увазі три формальні проекти поляків з років 1717, 1752 і 1786 про знищення русинів і навіть уніатів або католиків. Чи ж це не є польські інтриги проти католицизму русинів? Передовсім той двосічний меч Московщини і схизми, повернутий проти русинів, вельми озлоблює їх.

У цей же час трапилось таке: милостивий пан цісарсько-королівський правитель провінції вимагав від мене і каноніка семінарії Івана Жуковського, щоб ми подали прохання про перехід на відпочинок і добровільно склали наші обов'язки в капітулі та консисторії, бо інакше ми матимемо великі неприємності. Але тому, що, згідно з церковним канонічним законом і постановами нашого капітулу (глава XIV), схваленими святим апостольським престолом, а також згідно з законом імператора Йосифа II, католиків не можна усувати з капітулу, хіба що через тяжкий злочин і якщо б попереджені не розкалялись і не відбулося б слідство; посилаючись на це, ми тільки отримали гарантійний лист на отримання усєї платні, яку ми маємо; нам навіть було дозволено просити, щоб нам залишили титули каноніків-прелатів і надали притулок у приміщеннях капітулу. Нехай промине нас [кара], дізнайтесь про вину, через яку нам була дана ця вимога; його величність цісарсько-королівський намісник пан граф Потоцький відзначив, що ми були тими каноніками, які становили найближче оточення його величності пана митрополита Йосифа Сембратовича; крім того, як написали польські часописи, були залучені до його архипастирських заходів, і особливо щодо пастирського листа, датованого 2 червня 1882 р. за № 104/Ord. про доручену його Святістю папою Левом XIII перебудову чину Василіанів, ним же схвалену. Крім того, я бачу, що всі без винятку каноніки, згідно з покликанням, становили найближче оточення свого глави; усі найважливіші справи Консисторії розглядались на її засіданнях під його головуванням, а справи, які стосуються Ординаріату, вже розглядав його ексцеленція архипастир. Якщо я й брав у них якусь участь як офіційна особа, то вона полягала лише в тому, що я з готовністю і вміло записував сказане ним, що підтвердив його ексцеленція архиглава у даному мені документі про переміщення. Також і канонік І. Жуковський, ведучи протоколи церковного суду в матримоніальних справах, заміняючи нижню судову палату, повинен був мати доступ до його ексцеленції архипастиря у вирішенні цих питань. Якщо ж справді серед такого численного кліру архидієцезії виникли особливі випадки порушень, Консисторія і Ординаріат не залишали їх без розслідування, уваги й покарання, хоч цісарсько-королівський уряд відмовив їм у домі виправлення [тюрмі]. Але такі особливі випадки порушення у нас, русинів, не слід узагальнювати і роздмухувати, як це чинять польські часописи з русинами (хоч те, що трапляється усюди, не узагальнюється, і чутки про це не поширюються), а русини напевне помилялися, коли в часи так званої свободи виправдовувались, що їхнє життя серед своїх є настільки відрегульованим, що немає особливих випадків помсти, які були і будуть серед усіх народів і на

сторожі котрих поставлені світська і церковна влади. Можна було б перелічувати багато різних перешкод, яких зазнали Консисторія і Ординаріат, щоб вони не могли добре виконувати свої обов'язки, що стало причиною для ганьблення.

За такого стану справ, як уже раніше писали польські газети, у листі митрополичого Ординаріату від 22 листопада 1882 р. за № 1/Ord, на підставі відповіді цісарсько-королівського Міністерства віровизнань, датованої 7 листопада поточного року за № 1317 і підтвердженої цісарсько-королівською президією правителя провінції 22 листопада поточного року за № 209, я отримав повідомлення, що його цісарська і королівська апостольська величність 2 листопада прийняв мою відставку, премилостивіше залишивши мені річний оклад архидиякона 1260 флоринів із титулом заслуженого прелата архидиякона, а також призначивши мені 180 флоринів на проживання за межами капітулу. За цю милість августійшого імператора я повинен лише скласти подяки, але я дуже страждаю, що мені заборонене скромне проживання у покоях капітулу, і це якраз із таких причин:

1. Тому, що я легко і вигідно міг би проводити в найближчій архи-кафедральній церкві молитви і святу Літургію;
 2. Тому, що мав би спокій для своїх богословських занять;
 3. Тому, що в саду капітулу мав би заняття у час відпочинку.
 4. Тому, що, як людина похилого віку, маючи вже 71-й рік, а за плечима 45 років, відданих громадським обов'язкам і виповнених працею, я схильний до захворювань, що їх приносять вік і робота, і я легше отримав би лікаря та ліки, мешкаючи в покоях капітулу.
 5. Тому, що після смерті я отримав би місце у склепі капітулу, на що маю право.
 6. Тому, що 180 гульденів, призначених у рік на прожиття, не вистачить для іншого будинку, який би задовольняв мене, якщо навіть треба буде платити 15 гульденів у місяць лише за одну кімнатку, хоч не можна заперечити, що старий канонік-прелат матиме дуже великі незручності без власної кухні.
 8. Якщо польські часописи заперечували, що я проживав у капітульних покоях, і не безрезультативно, що ніби ніхто не може опиратися моему розуму і волі, і я, залишений у згаданих покоях, міг би мати непереборний вплив в Ординаріаті, капітулі і Консисторії; ніби я маю таку нестерпну впертість, з якою не можу боротися і котра відкриває мені глибину інтриг, що будуть виявлені стосовно мене. Я вважав, що досить повторювати про свою набожність і вірність святому апостольському престолу та августійшому імператору, королю Австро-Угорської монархії Францу-Йосифу I. Також ще від раннього виховання я виніс покору, яку, згідно з четвертою заповіддю Божою, слід виявляти до своїх зверхників.
- Нехай Ваша найшановніша ексцеленція удостоїть вибачити мою зухвалість. Я подаю цей такий довгий лист на захист своєї честі, надзвичайно зні-веченої, і покійно прошу цієї ласки.

З виразом усіякої поваги — слуга Вашої високоповажної ексцеленції Михайло, кавалер із роду Малиновських, канонік, архидиякон греко-католицького митрополичого капітулу у Львові.

Львів, 1 грудня 1882 р.

Із латинської мови переклали Роман ДОМБРОВСЬКИЙ,
Марія КАШУБА, Богдан ЧЕРНЮХ

ПРИМІТКИ

1. Лист до редакції від 2 листопада виявився у газ. «Діло» 3.—1882.— № 82, 23 жовт. [4 листоп.] — С. 2—3.— «Одержалисьмо слідуєче письмо».
2. Malinowski M. Umriss zu einer Geschichte des religiösen und hierarchischen Zustandes der Ruthener [sic!] // Oester. Zeitschrift für Geschichte und Staatskunde.— Wien, 1835.— Окр. відбиток.
3. M[alinowski] M. Notizen zur Geschichte der Kirchen-Union der Ruthenen // Philothea, Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 1304.
4. Левицкий М. Архидієрейское окрестное посланіє, из латинского п[е]реведенное.— Перемишль: В типогр. еписк., 1841. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 225.
5. Lewicki M. List okólny do duchowieństwa Rusi zjednoczonej.— Lwów: Z ces.-król. drukarni eragyalnej, 1841. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 226. Библиограф, однак, твердить, що переклад польською мовою зробив Денис Зубрицький.
6. Documenta Pontificum Romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1075—1953). Vol. 2: 1700—1953 / ed. Athanasius G. Welykuj, Analecta OSBM, Series II, Sectio III: Documenta romana Ecclesiae Unitae in terris Ucrainae et Belarussiae.— Romae: PP. Basiliani, 1954.— P. 367.
7. Lewicki M. Divina miseratione et sacrae sedis Apostolicae autoritate Ruthenorum unitorum Archiepiscopus Metropolita Leopoliensis et Haliciensis...— [Львів, 1841]. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 227.
8. Правдоподобно, мається на увазі праця: Die Kirchen-Union der Ruthenen in Galizien // Augsburgener Allgemeine Zeitung.— 1839. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 192.
9. Малиновский М. Изъясненіє на божественную літургію.— Львів: Иждивенієм и типом Института Ставроп. при храмі Успенія Пречистой Богоматери, 1845. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 305.
10. Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 292; 618 (IX), 625, 814, 882, 1029, 1102; Т. 2.— № 327, 1590 (III), 1737 (III), 1871 (II).
11. Катихисм малый с вопросами и отвѣтами для малых дѣтей.— Відень, 1856. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 968.
12. Катихисм великій или наука хрістіанско-кафоліческого богочестія, основана на правах и законах св. церкви кафоліческой восточного обряду: Читанка для русских головных школ в ц.-к. австрійской державі.— Відень: Изданієм ц.-к. заряду продажи шкільных книжок, 1854. Друге видання: Великій катихисм для русских головных школ.— Відень: В ц.-к. накладі книжок шкільных, тископечатано у Л. Грунда, 1858. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 866, 1354.
13. Типікон сиріць: Устав церковного пінія и особеннаго правилочтенія по указам в книгах церковных обрѣтающымся, с приложенієм столпов евангелійных по ключевым словам, сочинен и напечатан,— Перемишль: В книгопечатни соборной русской капітулы, 1852. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 774.

14. Jachimowicz Gregorius L. B. Divina miseratione A. S. Sedis Apostolicae autoritate metropolita haliciensis, archiepiscopus leopoliensis...— Leopoli: E typographia Institutii Stauropigiani, 1862. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 205.

15. Цього листа немає у збірнику «*Documenta Pontificum Romanorum*», але його згадано у вид.: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 1.— № 206. Митрополит Г. Яхимович передрукував його у своєму пастирському листі від 25 травня 1862.

16. *Documenta Pontificum Romanorum*.— P. 142—144.

17. *Documenta Pontificum Romanorum*.— P. 367—372.

18. Конституція відсутня у збірнику «*Documenta Pontificum Romanorum*».

19. Малиновский М. Толкованье молитвы Господній «Отче наш».— Львів: Из типографіи Ставропігійского Института. Також: Галицкій Сіон.— 1881.— № 8—24; 1882.— № 1—11. Цит. за: Левицкий И. Ем. Галицко-русская библиография.— Т. 2.— № 2241, 2293, 2384.

20. «*Accepi etiam tria exemplaria iisdem [litteris] adiecta explicationis Dominicae orationis, et dum gratias ago pro exemplari mihi exhibitо, Eamdem Dominationem Vestram certiozem reddo me unum exemplar Sanctitati Suae, aliud vero E-mo Domino Cardinali praefecto S. C. de propaganda fide transmissе*». Із листа Ваннутеллі до М. Малиновського, 17 груд. 1882.— ASV, ANV, 587, fol. 89.

МУЗЕЙ
НАУКОВОГО
ТОВАРИСТВА
ІМ. ШЕВЧЕНКА
Львів, Братівцїв 24
Телефон 7-28-63

MUSEE
DE LA SOCIÉTÉ
SCIENTIFIQUE
UCRAINIENNE
DE SHEVCHENKO
à Lvov, rue Bratichiv 24

Львів 31, серпня 1959 р.

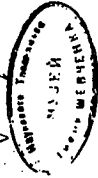
Записка.

Отримав зразок під рукою величезний набір, що призначений до цього музею вистави — величезний, святий, старішого мушкетера — є ті, раки, які є найкращі у величезній, саркофагу, серед яких — замальовані вкляді галицької кавалерії в Армії. Це є тільки останній, останній, останній галицької кавалерії, галицького князя Ярослава Осмомисла, що помер у 1187 р. б. б. але він входить до основних історичних досліджень, тільки він один з усіх галицьких князів, які були пов'язані з кавалерією князя Саміла.

Не переміняє цього факта, поховання князя у Крипті в соборі, бо за фрезахем "Дюда Топан і святий Іван", поділений через великого князя Ярослава (1169 р.)

Можливо можна було поховати тіло в Крипті, не посеред церкви. Поховання значить це архієпископський у дослідженні величезний величезний церковний багатство Укрїнці / Київ, Чернівці. Цей зразок поховання величезний величезний у Крипті в церкві задержав був що до півночі XVIII ст.

Док. Др. Євген Пастернак
директор Музею ІІІІІІ
дослідник Ярослава

Факсиміле пропам'ятної заяви Ярослава Пастернака про виявлення у Крипті останків князя Ярослава Осмомисла і про перезахоронення їх у Львові

Скрина з перезахороненими князівськими останками у крипті
собору святого Юра у Львові